

Ikt. sz.: NOB-40/56-2/2016.

NOB-16/2016. sz. ülés
(NOB-53/2014-2018. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Nemzeti összetartozás bizottságának**
2016. november 3-án, csütörtökön 10 óra 05 perckor
az Országház Esterházy János tanácstermében (földszint 1.)
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Elnöki bevezető</i>	5
<i>A határozatképesség megállapítása, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Tájékoztató a horvátországi magyarságot érintő aktuális politikai kérdésekről - Előadó: Jankovics Róbert, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége ügyvezető elnöke</i>	5
<i>Jankovics Róbert tájékoztatója</i>	5
<i>Kérdések, észrevételek és válaszadás, reagálás</i>	11
<i>Tájékoztató az MTA - Lendület Trianon 100 Kutatócsoport tevékenységéről - Előadók: Ablonczy Balázs történész, az MTA BTK TTI tudományos főmunkatársa és Zahorán Csaba történész, az MTA BTK TTI tudományos munkatársa</i>	17
<i>Ablonczy Balázs tájékoztatója</i>	18
<i>Zahorán Csaba kiegészítése</i>	23
<i>Kérdések, észrevételek és válaszadás, reagálás</i>	24
<i>Válaszadás, reagálás</i>	27
<i>Egyebek</i>	30
<i>Az ülés berekesztése</i>	31

Napirendi javaslat

1. Tájékoztató a horvátországi magyarságot érintő aktuális politikai kérdésekről

Előadó:

Jankovics Róbert, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége ügyvezető elnöke

2. Tájékoztató az MTA - Lendület Trianon 100 Kutatócsoport tevékenységéről

Előadók:

Ablonczy Balázs történész, az MTA BTK TTI tudományos főmunkatársa
Zahorán Csaba történész, az MTA BTK TTI tudományos munkatársa

3. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Pánczél Károly (Fidesz), a bizottság elnöke

Szászfalvi László (KDNP), a bizottság alelnöke

Bóna Zoltán (Fidesz)

Dunai Mónika (Fidesz)

Sneider Tamás (Jobbik)

Szávay István (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Szabolcs Attila (Fidesz) Szászfalvi Lászlónak (KDNP)

Petneházy Attila (Fidesz) Dunai Mónikának (Fidesz)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Sándor Tamás, a bizottság munkatársa

Meghívottak

Hozzászólók

Jankovics Róbert, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége ügyvezető elnöke

Ablonczy Balázs történész, az MTA BTK TTI tudományos főmunkatársa

Zahorán Csaba történész, az MTA BTK TTI tudományos munkatársa

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 05 perc)

Elnöki bevezető

PÁNCZÉL KÁROLY (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Nagy szeretettel köszöntöm a bizottsági ülésünkön megjelenteket. Elsősorban köszöntöm vendégeinket, Jankovics Róbertet, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége ügyvezető elnökét, egyben most ősztől a horvát Szábor képviselőjét. Köszönöm szépen, hogy elfogadta felkérésünket, hogy a Nemzeti összetartozás bizottsága előtt megjelenik és tájékoztat minket a horvátországi ügyekről és az ottani kormányzat és parlament megalakulásáról, felállításáról, a horvátországi magyarok életéről. Köszöntöm még történész vendégeinket, Ablonczy Balázs urat és Zahorán Csaba történészt, akik a második napirendi pontunkhoz érkeztek. Köszöntöm a bizottság tagjait, alelnök urat, az érdeklődőket.

A határozatképeség megállapítása, a napirend elfogadása

Kérdezem a bizottságot, hogy elfogadja-e a kiküldött napirendünket. Egy tájékoztató a horvátországi magyarság aktuális kérdéseiről, tájékoztató a Magyar Tudományos Akadémia - Lendület Trianon 100 Kutatócsoport tevékenységéről és egyebek. Előtte megállapítom, hogy bizottságunk határozatképes. Kiss László képviselő úr előzetesen jelezte, hogy nem tud részt venni a bizottsági ülésen, Szabolcs Attila alelnök urat Szászfalvi László alelnök úr helyettesíti, Petneházy képviselő urat pedig Dunai Mónika képviselő asszony, Szávay képviselő úr pedig percekben belül majd érkezik.

Kérdezem a bizottságot, hogy a kiküldött napirendet elfogadja-e azzal a kiegészítéssel, hogy a második napirendi pontnál engedélyezzük a szemléltető eszközök igénybevételét. Ki az, aki egyetért a napirenddel? Aki igen? *(Szavazás.)* Köszönöm szépen. Tehát 7 igen szavazattal a napirendet elfogadtuk.

Tájékoztató a horvátországi magyarságot érintő aktuális politikai kérdésekről - Előadó: Jankovics Róbert, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége ügyvezető elnöke

Első napirendi pontunknál felkérem Jankovics Róbertet a tájékoztató megtartására. Képviselő úr, öné a szó.

Jankovics Róbert tájékoztatója

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Köszönöm szépen, elnök úr. Elsősorban engedjék meg, hogy üdvözljem önöket és megköszönjem az érdeklődést, hogy kis közösségünk mindennapjairól beszámolhatok ennek a magas rangú testületnek. Elsősorban elnézést kérek azért, mert az utolsó ülésre is meghívót kaptam, de olyan körülmények uralkodtak akkor Zágórában a parlament alakulását, illetve pár napra rá a kormány megalakulását követően, hogy maximális kockázat lett volna, ha útra kelek Budapest felé és vissza, úgyhogy nem tudtam ezt megengedni magamnak, és a végén meg is lett ennek az eredménye, amelyről majd be is számolok.

Azzal kezdeném, hogy ha egy évvel ezelőtt hívtak volna meg a Nemzeti összetartozás bizottságának ülésére, hogy egy ilyen beszámolót tartsak, akkor sokkal borúlátóbb és sokkal rosszabb hírekről tudtam volna beszámolni, mint ma. Ennek több oka van, hiszen a HMDK, amely most már egyértelműen a horvátországi magyarok legerősebb szervezete, miután 2013-ban fölényesen megnyertük az

önkormányzati választásokat, a magyar előjáró-helyetteseink a négyből hármat. Minden évben választások vannak. Tavaly kisebbségi önkormányzati választások voltak, és végre idén januárban sikerült megalakítanunk az országos magyar koordinációt, az idén is előrehozott parlamenti választásaink voltak, ahol a magyar képviseletért folyt harcban vagy csatában, megmérettetésben egy, a mi körülményeinkhez képest fölényes győzelmet arattunk vetélytársainkkal szemben, ami egy olyan helyzetbe hozta az egész szervezetet, amely jelenleg 51 tagszervezettel büszkélkedhet 10 horvátországi megyében, aki ismeri Horvátország földrajzi kinézetét, a magyar határtól egészen Splitig magyarul beszélő, magyarul működő magyar szervezetek vannak, amelyekre büszkék vagyunk, és amelyek mind képviselve is vannak a HMDK országos elnökségében, és mondhatjuk valóban, hogy amikor mi szólalunk fel, akkor valóban a horvátországi magyarság egésze nevében szólalunk fel.

Néhány szót, elnök úr, mielőtt a horvátországi magyarság esetleges terveire, illetve megoldásra váró problémáira térnék, egy-két dolgot azért elmondanék a jelenlegi helyzetről a horvát Országgyűlésben, a horvát kormányalakulás s a többi, hiszen az előző éveket elemezve ez egy fontos kérdés Budapesten is, hogy Zágrábban milyen színezetű kormány, illetve milyen politikai beállítottságú kormány, milyen politikai beállítottságú miniszterek és kormányfő van.

Jó a helyzet, röviden ezt tudom mondani. Egy stabil jobboldali kormány alakult meg október 19-én jó nagy többséggel, ez is a horvátországi körülményekhez képest stabil többség, és a 151 fős parlamentben 91 fő támogatta Andrej Plenković miniszterelnök úr megválasztását, illetve 19 miniszterének a megválasztását, köztük én is, a HMDK nevében én is támogattam. Úgy érzem, hogy ez a kormány, amely végül is két pártból áll - a 19 miniszterből 15 a jobboldali HDZ nevében van és 4 a Most-féle se jobb, se bal frakciójából jön ki -, viszont ez minden megjelenésben, a miniszterelnök minden megnyilvánulásában ki van mondva, hogy a nemzeti kisebbségek ennek a kormánynak a partnerei és támogatói.

Itt tudni kell, hogy a 151 fős horvát parlamentben 140-et többségi választórendszerben, listáról választanak meg, a maradék 11-ből 8-at a Horvátországban élő nemzeti kisebbségek választanak külön választókerületben - egyike a horvátországi magyar képviselő is -, és hármat a külföldi horvátok választanak meg saját listán. Ez mondjuk, szemben Magyarországgal, Horvátországban nem okoz politikai felindulást, hogy a külföldi horvátok alanyi jogon képviselhetik magukat a horvát Országgyűlésben, sőt ez volt Horvátország megalakulásakor az egyik alapfeltétel és mindjárt be is került az alkotmányba. Nem bonyolítom, hogy most milyen rendszerben kerülnek be, viszont ott vannak, és jó is, hogy ott vannak, hiszen az ő hangjuk rendkívül észszerű. Többnyire Boszniából jönnek, bosnyákok a külföldi horvát képviselők, és épp a napokban ez egy rendkívül aktuális kérdés, amelyre esetleg, ha valakit érdekel, akkor a végén rátérhetek, hogy miért fontos ez.

Viszont fontos, hogy egy stabil kormány van, amelyben a nemzeti kisebbségek is, akik szemben, mondjuk a magyar parlamenttel, teljes joggal rendelkeznek a horvát Száborban, ez azt jelenti, hogy szavazhatunk a költségvetésről, a kormányalakulásról stb., teljes jogú képviselők vagyunk, és ezzel a lehetőséggel élni is fogunk. Ez azt jelenti, hogy minden olyan tárgyaláson az a benyomás - most végül is megalakult a parlament, megalakult a horvát kormány, megalakultak a parlamenti bizottságok is, amelyben a horvátországi magyarok nevében én is több szerepet kértem, és meg is kaptam, többek között a Költségvetési bizottságot stb. -, hogy majd jócskán ki tudunk hatni azokra a dolgokra, amelyekre eddig nem tudtunk, és amelyek nagyon fontosak a horvátországi magyarság szempontjából.

Ami a terveinket illeti, kormányzati pozícióból indulunk, mondván, hogy az önkormányzat többsége mellettünk van - habár jövő tavasszal, májusban lesznek az önkormányzati választások -, a kisebbségi önkormányzatok többsége is velünk van, illetve bízom benne, hogy minél többen csatlakoznak majd a következő időszakban az országos magyar koordinációhoz. Egy ilyen pozíció alakult ki, amelyben a következő években, úgy érzem, hogy egy higgadt erőt tudunk demonstrálni kifelé, mint közösség, és építkezni tudunk, ami fontos az előző évek romboló tevékenységével szemben, hiszen olyan pozícióba jutottunk vagy juttattak bennünket a választók, hogy végül is nagy a lehetőség, de nagy a felelősség is.

Amikor a kormánnyal való viszonyunkat elemezzük, vagy amikor arról beszélünk, itt tudni kell, hogy szemben a többi külhoni magyar régióval, Horvátországban nem a magyarok a legnagyobb kisebbség, nem mi vagyunk, mi csak a negyedik legnagyobb kisebbség vagyunk Horvátországban. Nálunk a legnagyobb kisebbség a szerb, ami azt jelenti - ismert a szerb-horvát nagyszerű viszont az előző három évtizedben -, hogy gyakran, amikor kisebbségi kérdéseket szeretnénk megvalósítani a horvátországi magyarság érdekében, akkor tulajdonképpen abban a csapdában találjuk magunkat, hogy mi a szerbek túszai vagyunk, mert azt mondják a horvátok, hogy amennyiben nektek odaadjuk, akkor oda kell adni azoknak is, akiknek nem akarjuk odaadni, és akkor ez több szinten gond is volt eddig. Hasonló a helyzet, mint Kárpátalján, mert ott is, Ukrajnában a legnagyobb kisebbség nem a magyar, hanem az orosz, gondolom, hogy akkor hasonló a helyzet velük szemben, mint nálunk.

Ami a kormányzati pozícióból eredő előnyeinket illeti, ha két szegmensre osztjuk a horvátországi magyarságot, a tömb, amit mi tömbnek szeretünk nevezni, az Drávaszög és Kelet-Szlavónia, amit a miniszterelnök-jelölttel, most már miniszterelnökkel folytatott tárgyalásainkban ki is emeltünk. Négy olyan szempont van, amelyben komoly fejlesztést szeretnénk a következő négy évben, az egyik mindenképpen a horvátországi magyar oktatás. A helyzetünk az, hogy négy magyar tannyelvű iskolánk van Horvátországban, és amire büszkék vagyunk, hogy az előző két évben folyamatosan, nem sokkal, de valamennyivel folyamatosan nő az oda járó magyar diákok száma, ami nagy-nagy szó, azt mondom, a Kárpát-medencében is. Ez egy nagy erőfeszítés eredménye, nemcsak a HMDK, hanem a Horvátországi Magyar Pedagógusok Fóruma, illetve a Horvátországi Magyarok Ifjúsági Közössége erőfeszítése is, amellyel megpróbáltuk megkeresni azokat a szülőket, akiknek óvodáskorú gyermekei vannak, és velük ismertetni, hogy milyen sok előnye van annak, amennyiben a gyerekük magyar iskolába jár, magyarul tanul általános, középiskolában, és esetleg Magyarországra vagy a horvátországi egyetemek magyar tanszékeire jár.

Amikor az oktatásról beszélünk, amit a kormánnytól kértünk, és amiben bízunk, az elsősorban a Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ fejlesztése, itt három részletes gondról van szó. Az egyikről bővebben beszámolnék, ez a diákkollégium megépítése, hiszen szemben, mondjuk, a magyarországi horvátokkal, nekünk még ez a kollégium nincs, és ahhoz, hogy fejlesszük, ahhoz, hogy növeljük a diákok létszámát, szükségünk van kollégiumra, amelyet egy bonyolult balkáni rendszerben működő horvátországi Oktatási Minisztériumba kell majd beilleszteni, mert a többi kisebbségnek ilyen nincs, és akkor megint csak valami precedens értékűt kell találni, hogy ez működőképes legyen; ígéret van rá. A második dolog viszont a neve az intézménynek, az, hogy Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, a művelődéssel viszont az előző 15 évben senki a horvát kormányban nem foglalkozott, ehhez is egy státuszt szeretnénk mindenképpen kieszközölni.

Mindehhez, mivel az oktatás messze a legfontosabb célunk és szempontunk, én a koalíciós tárgyalások alatt mindenképpen egy embernek a státuszelhelyezését most államtitkár vagy miniszterhelyettes formájában kértem a horvátországi magyarok számára, ha már partnerek vagyunk a kormányban. Erre is ígéret van, csak utolérnek bennünket az események, és ez még mindig nem jutott napirendre a horvát kormány előtt. Bízom benne, hogy a Horvátországi Magyar Pedagógusok Fórumának egyik fő embere a jövőben komoly szerepet fog betölteni Zágrábban az Oktatási Minisztériumon belül. *(Szávay István megérkezik az ülésre.)*

Ezen túl az idén elkezdünk egy olyan tapasztalatot, egy olyan aktivitást, hogy minden horvátországi magyar iskolába járó diáknak ingyen magyar tankönyveket biztosítunk. Ez is egy olyan előny, amelyre a többi iskolába járó diákoknak nincs lehetőségük, és ez is egy olyan dolog, amely, remélem, hogy ösztönözni fogja a többségében nehéz gazdasági helyzetben élő és gyermekeket vállaló és nevelő magyar szülőket, hogy magyar iskolákba adják a diákjainkat. Én itt képviselőként bízom a horvátországi Oktatási Minisztérium hathatós segítségével, persze továbbra is bízom a magyar kormány segítségével mindazon célok elérésében, amelyben nagyszerűen segített bennünket az előző hat évben is, hogy olyan eredményeket tudjunk elérni, hogy legalább megtartani az elért szintet, az elért diáklétszámot, amely jelenleg biztosítja az intézményeink működését. A jelenlegi körülményekben ez nagy szó.

Ami az oktatáson túl a hagyományőrzést, a magyar kultúra ápolását illeti, a horvátországi magyar szervezetek évente több mint 300 hagyományőrző rendezvényt tartanak Horvátországban, amely tulajdonképpen, azt hiszem, ki is elégíti az erre szóló igényt. 22 magyar táncsoportunk van, kórusaink, színhátszó csoportjaink, úgyhogy természetesen ezeknek is a működési feltételeit elsősorban Zágráb biztosítja a Kisebbségi Tanácson keresztül, és bízom benne, hogy ki tudom eszközölni, vagy kisebbségi képviselőtársaimmal ki tudjuk eszközölni, hogy az erre szánt összeg a következő évben vagy években nőjön vagy növekedjen.

A harmadik szempont, amelyről be szeretnék röviden számolni, az mindenképpen a magyar települések infrastrukturális fejlesztése, amely több minisztériumon megy majd keresztül Zágrábban. Jelenleg, habár vannak más politikai problémái is a horvát kormánynak, de elkezdődött a jövő évi költségvetés elkészítése, amely minden bizonnyal december 9-én lesz megszavazva, és mi is láttuk már azokat a dolgokat, amelyeket a négy év alatt mindenképpen meg szerettünk volna valósítani, azt láttuk a jövő évi költségvetés igényében, ami összejön belőle. Bízom benne, mivel a kisebbségi képviselők közt az elsők között voltam, aki nyilatkoztam nyilvánosan is, hogy mindenképpen támogatni fogom a jobboldali horvát kormány megalakulását, hogy ennek most meglesz a hozadéka, hogy elfogadják ezeket a javaslatokat, amelyek persze nem irreálisak és nem is túl nagyok a mi szempontunkból, de a közösségünknek nagyon fontosak lennének, és üzenet jellegűek is lennének, amennyiben ez már jövőre meg tudna valósulni.

Természetesen itt a gazdaság is egy nagyon fontos szempont, a negyedik, amelyről röviden be szerettem volna számolni. Természetesen itt nem tudok olyan előnyöket szerezni a horvátországi magyaroknak, ami nem jár a horvátországi horvátoknak vagy a többi nemzetiségűeknek, viszont, amivel küszködtünk az előző években, az az információáramlás. Az elődeim erre nem szenteltek kellő figyelmet, és ez viszont nagyon fontos, hogy a horvátországi magyar gazdáknak is minden olyan információ meglegyen, ami esetleg megvan a más tömörülésekben működő horvát gazdáknak. Én ezen is leszek, hogy esetleg a munkatársaimon keresztül vagy személyesen, amennyiben az időm megengedi, minden olyan pályázatról - az uniós pályázatokon keresztül stb. -, amit Zágráb kér, hogy legalább tudjunk róla, hogy mik vannak, mikor vannak és mik a határidők, mik a feltételek, és akkor maguk a gazdák

döntsék el, hogy jelentkeznek-e a fejlesztési lehetőségekre, hogy ne az legyen, hogy nem tudtak róla, és ezért nem jelentkeztek.

Úgyhogy ezek viszonylag nagy tervek ahhoz képest, hogy csak egy hónapja vagyok képviselő, viszont gyorsan tanulok, és úgy érzem, hogy kellő támogatottságom van a jelenlegi horvát kormány minisztereitől is, és bízom benne, hogy ki tudunk majd eszközölni olyan eszközöket a tömbnek, mivel ez a négy program, amit mondtam, a tömbmagyarságra vonatkozott volna, de ugyanúgy tervezzük foglalkozni a szórvánnyal, hiszen ők a végváraink. Amíg ők működnek, amíg ott van magyar élet, mondjuk, Daruváron, Nagypiszanicán vagy esetleg Pakrácon stb. - ezek mind horvát hangzatú települések, de mindegyikben magyar egyesület is van, nincs nagy tagságuk, 3-100 között van a tagságuk -, és azt mondom, amíg őket tudjuk működtetni, és onnan, mondjuk, öt diákot lehozni magyar iskolákba évente, akkor az megérte a strapát, megérte az odafigyelést.

Természetesen ott is nagyon nagy figyelmet szenteltünk eddig is a magyar kultúra és a magyar nyelv tanulására, a magyar kultúra ápolására. Itt nagy segítségünkre volt a magyar kormány a Petőfi Sándor-programmal, hiszen két szórványvidékbe is ösztöndíjast sikerült kérnünk és sikerült kiküldetnünk a magyar kormánnyal, akik ott vannak velük nap mint nap, és sikerül őket jobban beavatni a horvátországi magyarság mindennapjaiba, ami tulajdonképpen egy reményt ad ahhoz, hogy húsz év múlva is ott lesznek működő magyar egyesületek, és amíg ott vannak a működő magyar egyesületek, addig az asszimilációt nem engedjük közelebb a tömbhöz.

Még egy fontos programom van, hiszen Balkán ez, és nagyon fontos, folyamatosan minden választásnál előjön a '90-es évek, a honvédő háború stb., és nekünk is, mint magyar közösségnek, mindent meg kell tenni az ügyben, hogy ne felejtessük el a horvátokkal azt, amit Magyarország és a horvátországi magyarok tettek akkor, amikor kellett Horvátország függetlenségének elnyerése időszakában. Így mi, végül is én, mint képviselő - remélem, hogy a horvát honvédők miniszterénél sikerül még novemberben időpontot kapnom -, létre szeretnénk hozni és működtetni a Horvátországi Magyar Honvédek Egyesületét, amelynek egyértelmű célja az, hogy üzenjünk a horvátoknak, hogy itt vagyunk, mert ez a szempont, hogy ki volt az, aki kiállt Horvátország mellett akkor, amikor kellett, ebből ki tudjuk hozni még jobban azokat a jogainkat, amelyekben bízunk, hogy megjárnak, szemben mondjuk más, nagyobb kisebbségekkel Horvátországban, amelyek ezt nem tudják önmagukról elmondani.

Ez lenne talán röviden, dióhéjban az, amit el szeretnék mondani, hogy mik a prioritásaink, amelyek Zágrábot illetik. Itt természetesen nagyon fontos a horvát-magyar kapcsolat is, a horvát-magyar viszony, Horvátország és Magyarország viszonya. Itt elsősorban a Horvát-magyar kisebbségi vegyes bizottságra gondolok, amely, ha jól tudom, most már négy esztendeje nem ült össze, mindig valami politikai dráma volt Zágrábban, ami miatt ezt nem lehetett összeállítani. Bízom benne, hogy most egy stabil horvát kormánnyal - habár továbbra is várjuk, hogy kinevezzék a Külhoni Horvátok Hivatalának a vezetőjét, amely minden bizonnyal a horvát társelnök lesz, viszont komoly ígéretetek vannak, hogy az eddig problémás magyar rész, a horvátországi vegyes bizottság magyar részének az összetételét illetően most már egy olyan megegyezésre jutottunk miniszterelnök úrral, hogy az valóban megnyugtató lesz -, bízunk benne, hogy egy ilyen bekövetkező vegyes bizottsági ülésen együtt a magyarországi horvátokkal egy olyan körülményt, egy olyan munkakörülményt tudunk majd biztosítani ezen a vegyes bizottságon, amely eredményt fog produkálni mind a horvátországi magyaroknak, úgy a magyarországi horvátoknak is.

Szeretnék vagy szeretném, ha sikerülne, vagy szerepet kapnánk esetleg a két kormány közötti kapcsolat javításában is. Én ezt mondtam már a horvát miniszterelnöknek is, hogy amennyiben erre igény van, vagy úgy érzi, hogy jó lenne, akkor én állok rendelkezésére minden olyan dologban, amiben esetleg tudok segíteni a Budapesttel való viszony javításában. Ez nem lesz nehéz, hiszen a Milanović-korszak után már, remélem, csak jobb időszak fog jönni. Természetesen Zágrábot rendkívüli módon megterheli a MOL és az INA ügye, ez itt napi téma és ez komoly gond, komoly gond nekem is Zágrábban, őszintén, mert nem tudom, hogy ki, mikor fogja a fejemhez vágni, habár kevés közöm van vagy köze van közösségünknek ehhez, de ez egy komoly probléma és egy mindennapi téma Zágrábban. Minden bizonnyal én leszek a horvát-magyar parlamenti bizottság horvát társelnöke is, úgyhogy remélem, hogy ebből a szempontból is esetleg bele tudok majd segíteni ott, ahol kell.

Nagyon fontos természetesen továbbra is, hogy kis közösségünket a magyar kormány is, ha tudja, akkor nagyobb mértékben támogassa, mint eddig. Most itt elsősorban a saját nevemben és a HMDK nevében, de bízom benne, hogy az egész horvátországi magyarság nevében mondhatom, hogy minden olyan nemzetpolitikai cél továbbvitelében, fejlesztésében, mint amilyen a magyar állampolgárság igénylése, a nemzeti fontosságú intézmények működése, a szakmai évek programjainak a végrehajtása, a Petőfi Sándor-program és a jövő évben induló gazdasági program, ezekben minél aktívabb szerepet tudunk vállalni, és ezzel is erősíteni nemcsak az öntudatunkat, hanem a túlélést, illetve az asszimilációt megakadályozó tevékenységünket. *(Bóna Zoltán távozik az ülésről.)*

Az asszimilációt amúgy a történelemben senkinek még soha nem sikerült megállítania, mi sem fogjuk valószínűleg megállítani, de bízunk benne, hogy tudjuk lassítani, ehhez most már némi eredményt is tudunk produkálni elsősorban a magyar iskolákba járó diákok létszámával. Most olyan körülmények vannak kialakulóban, hogy a mi hangunk, a horvátországi magyarság hangja most már egészen biztos, hogy Zágrábig is el fog hallatszani, nemcsak Budapestig, úgyhogy ez egy bátorító körülmény. Ehhez szeretném hozzáfűzni az első mondatomat, hogy ha egy évvel ezelőtt lettem volna itt, akkor nem tudtam volna ilyen bátorító üzeneteket átadni közösségünk nevében.

Ezúton is meg szerettem volna köszönni a magyar kormány nagyszerű segítségét az előző hat évben, itt elsősorban gondolok a magyar egyesületeknek nyújtott támogatását illetően a működésre, a programok végrehajtására, viszont ugyanúgy az infrastrukturális fejlesztésekre is, amelyeket sikerült kieszközölnünk Kisköszegen, Várdarócon, Vukováron, Dályhegyen, Bellyén, Eszéken, illetve sikerült emléktáblákat állítanunk, például Stazán, Damjanich János tábornok szülőházánál. Ez egy Zágrábtól 50 kilométerre lévő település, ahol most már alig élnek emberek, és az ő szülőháza is romokban hever, viszont ott van egy tábla, amelyre ráírtuk, hogy ki született itt.

Úgyhogy bízunk abban, hogy egy igazi és valódi esély előtt áll közösségünk, amely a következő négy évben elsősorban általam, mint parlamenti képviselő, de úgy érzem, hogy a horvát kormány által, bízva abban, hogy a mindenkori magyar kormány is ebben partner lesz, talán vissza tudjuk hozni közösségünket arra a szintre, amelyen a honvédő háború, 1991 előtt volt. Persze létszámban már nem, mert sajnos azok, akik elmentek tőlünk vagy a háború következményeként, vagy az elvándorlás következményeként most, az utóbbi néhány évben, nem biztos, hogy vissza tudjuk hozni már, viszont azok, akik itthon maradtak, azokért érdemes harcolni, és azokért érdemes megtenni mindent, hogy beigazoljam azt a nagy bizalmat, amelyet szeptember 11-én elsősorban én, utána a HMDK is elnyert a választóktól. Bízom benne, hogy Budapest a jövőben is partnere lesz elsősorban a horvátországi magyar

közösségnek, úgy nekem is, hogy minél eredményesebb munkát tudjunk végezni mindannyiunk érdekében Zágrábban.

Röviden ennyit, elnök úr. Természetesen minden esetleges kérdésre szívesen válaszolok.

Kérdések, észrevételek és válaszadás, reagálás

ELNÖK: Köszönöm szépen képviselő úr tájékoztatóját. Azt még szeretném megemlíteni, amit képviselő úr nem mondott el, hogy időközben a zágrábi Száborban megalakult a kisebbségi képviselők frakciója is, ahol Jankovics képviselő urat frakcióvezető-helyettesnek választották. Ehhez külön gratulálunk!

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Köszönöm.

ELNÖK: Nyilvánvalóan szól a drávaszögi, a horvátországi magyarságnak is ez a gesztus és ez a tisztség, hiszen itt, a bizottsági ülés előtt beszélgettünk, és képviselő úr elmondta, a képviselőtársak körülbelül egy hete ismerték a választás előtt, tehát részben szól ez az ön személyének, de azt gondolom, leginkább a horvátországi magyarságnak. Ez mindenféleképpen egy jó hír és maga a frakció részéről is egy gesztus az arccal, erővel rendelkező horvátországi magyarság felé.

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Így van. Úgy alakult, hogy én vagyok a legfiatalabb képviselő a frakcióban, és a másik vagy a harmadik argumentum ezért az volt, hogy a horvátországi magyarság messze a legnagyobb arányban vett részt a választásokon. Ez azt jelenti, hogy a többi kisebbség, mondjuk, a szerb kisebbség 10 százalékos arányban vett részt a kisebbségi listán a választásokon, a hozzánk legközelebbiek a csehek voltak, azt hiszem, 24 százalékos részvételi aránnyal, míg a horvátországi magyarság 53 százalékos aránnyal ment el szavazni. Ez egy olyan gesztus, amellyel azt is szeretnénk sugallni a többi kisebbségnek, hogy tessék elmenni szavazni, és akkor esetleg a megválasztott képviselőt még jobb pozícióba juttatjuk ezzel, de oké, valóban ez is egy jó nagy esély ahhoz, hogy még eredményesebben tudjak dolgozni.

ELNÖK: Köszönöm szépen a tájékoztatóját. A bizottság tagjaié a reagálás, kérdésfelvetés joga. Tessenek parancsolni! *(Jelzésre:)* Szávay István képviselő úré a szó.

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen.

ELNÖK: Bocsánatot kérek! Egyben köszöntöm, és a jegyzőkönyv számára is rögzítem, hogy megérkezett a bizottsági ülésre. Öné a szó.

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Üdvözlöm tisztelettel képviselő urat, és elnézését kérem, hogy az első néhány percben nem lehettem jelen. Gratulálok én is a választási sikerhez *(Jankovics Róbert: Köszönöm.)*, a megválasztásához, és őszintén jó munkát kívánok önnek! Tényleg bízunk benne, hogy az ön megválasztása hozzá fog tudni járulni a magyar közösség erősödéséhez és a magyar-horvát kapcsolatok erősödéséhez, és ez is lenne rögtön az első kérdésem, mert erről nem beszélünk. Kényes ügy ez, persze, tudom én, de mégis egy néhány mondatot a képviselő úr, ha szólna arról, hogy most hogy látja ezt a kérdést. Gyakorlatilag évek óta olyan a magyar-horvát viszony, amilyen, ezen talán most, ha stabilizálódik az ottani

jobboldali kormány helyzete, ami az elmúlt fél évben nem volt stabil, akkor talán ez is változni fog, de milyen irányok vannak, vagy milyen mozgások ezzel kapcsolatban, ön mit lát, illetve ön a saját maga számára milyen feladatot lát adott esetben ezeknek a kapcsolatoknak a javításában, vagy milyen mozgásteret, mert jó lenne valamilyen irányba elindulni, ezt látjuk. A Jobbik egyébként is úgy gondolja, hogy a szomszédaink közül talán a legkönnyebben, és történelmi és minden más szempont szerint is Horvátországgal lehetne és kellene együttműködnünk regionális és egyéb kérdésekben, és nagyon szomorú látni, hogy ez az elmúlt évek során mennyire nem működött. Én magam a Magyar-horvát baráti tagozat alelnöke vagyok, majd akkor ilyen minőségünkben is fogunk találkozni talán, de a magyar-horvát IPU az elmúlt két évben nagyjából semmit nem csinált, igazából egyszer találkoztunk egymással, tehát ez is jelzi, hogy sajnos a kormány számára a magyar-horvát kapcsolatok kérdése az elmúlt időszakban nem volt prioritás.

A másik: azt örömmel hallottam, és persze figyelemmel követjük a munkájukat és a horvátországi magyar sajtót is, amennyire tudjuk, meg a horvátot is részben, értem én, hogy most nem lehet dolgokkal előreszaladni, de azért hadd mondjam azt, hogy mégis egy picit azért hiányoltam egy-két konkrétumot, és először ezt hadd kérdezzem meg képviselő úrtól, hogy mégis mik lennének azok az ügyek, amik a horvátországi magyarság számára, ahogy ön fogalmazott, kiemelten fontosak és szeretnék elérni őket. Gondolom, itt elsősorban a nyelvhasználat, nyelvi jogok, intézményfinanszírozás, egyebekről beszélünk, de én ehhez hozzáraknék még egy szempontot - vagy nem nekem kell hozzárakni, nyilván bizonyára tisztában van vele mindenki, aki ezzel foglalkozik -, hogy a legelmaradottabb régiója Horvátországnak gazdasági szempontból, a munkanélküliség tekintetében, egyebek, az éppen az a megye és azok a járások, ahol a magyarság lakik. Milyen lehetőségeket lát, képviselő úr, most túl a kisebbségi jogokon, mert persze, ezek kifejezetten fontos dolgok, de hiába van templom meg iskola, ha nincs munka és nincs megélhetés. Milyen lehetőség lenne a gazdaság segítésére, most túl a magyarországi gazdaságfejlesztési programon, amelyről már szó volt, tehát most kifejezetten a horvát forrásokról vagy horvát relációról beszélek. És ha már itt vagyok, akkor azt is megkérdezném egy kérdés erejéig, hogy hogyan áll ez a beharangozott 500 millió forintos gazdaságfejlesztési program, ami Drávaszögben a drávaszögi magyarságnak jutna délvidéki, illetve a kárpátaljai minta kapcsán.

A másik pedig azért egy kellemetlen kérdés, de erről is kell beszélni. Mi lesz azokkal a szervezetekkel, egyesületekkel, programokkal, rendezvényekkel, amelyek nem önökhöz, hanem az ellenlábás szervezethez kötődnek? Nyilvánvaló itt mindnyájunk számára, a bizottsággal jártunk is önöknél, láttuk azt az elképesztő feszültséget és ellentétet, ami sajnos a két magyar szervezet között van, ez szerintem sokat árt az ottani magyar közösségnek. Most fordult a kocka nyilvánvalóan, és azt tudjuk, látjuk, hogy most félelem van azok körében, akik eddig programokat, rendezvényeket működtettek, egyesületet működtettek, és ehhez saját maguk számára forrásokat is tudtak szerezni a parlamenti képviselőjükön keresztül, és a HMDK pedig ezt mindig kritika tárgyává tette az elmúlt években, hogy egyenlőtlen volt a forráselosztás, a horvátországi magyar kisebbségi forráselosztás. Nyilván ez most a másik oldalra fog billenni, ezzel semmi probléma nincs, ez teljesen egyértelmű, de mégis mit gondol képviselő úr erről, hogy lehet-e, vagy szándéka-e a képviselő úrnak az, hogy itt valami egészséges arányt vagy mértéket találjunk azzal kapcsolatban, hogy a valóban fontos és jó programok - és nem a pénznyelőkről beszélek, azért ez legyen világos, mert ilyeneket is ismerünk, hanem -, a valóban hasznos és jó kezdeményezések ne lehetetlenüljenek el. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Más kérdés, hozzászólás? *(Nincs jelentkező.)* Amennyiben egyelőre nincs, akkor képviselő urat kérem, hogy reagáljon a Szávay képviselő úr által fölvetettekre.

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Képviselő úr, köszönöm szépen a kérdéseit.

Az első a legnehezebb, a horvát-magyar viszony. Amikor én először voltam miniszterelnök-jelölt úrnál, Andrej Plenković úrnál, úgymond koalíciós tárgyaláson, akkor három dolgot mondtam el neki, amiben én úgy látom, hogy tudnék dolgozni, tudnék segíteni. Az egyik mindenképpen a horvátországi magyarság ügye, a másik Drávaszög ügye, hiszen úgy alakult, hogy én vagyok az egyetlen parlamenti képviselő az egész Drávaszögből, és ez, ahogy mondtam, egy nagy felelősség és nagy lehetőség is egy időben. A harmadik a horvát-magyar viszony, amelyben esetleg tudok segíteni, amennyiben erre igény van. Miniszterelnök úr megköszönte mind a hármat, ő annyit mondott erről nekem, hogy ő mindenképpen minél előbb szeretne egy konkrét megegyezést, konkrét tárgyalást a magyar miniszterelnökkel. Úgy tudom, hogy nemrég Brüsszelben volt is erről szó kettejük között, viszont Zágrábban a parlamenti beszámolójában annyit mondott, hogy egy ilyen találkozót, amelyben sok téma előjöhetne, kellőképpen elő kell készíteni; ezt mondta a horvát miniszterelnök. Én továbbra is az ő munkatársaival, pártjának a politikai titkárával, illetve a külügyminiszterrel egy építő viszonyban vagyok, viszont erre sajnos ráverik bélyegüket a horvátországi belügyek, amelyek tulajdonképpen most is - a Boszniával, Szerbiával rendezetlen ügyek -, minden nap előjönnek, úgyhogy nem tudom, a közeljövőben mennyire érnek rá foglalkozni Magyarországgal.

Azt tudom mondani, hogy a jelenlegi körülmények azt mutatják, hogy Andrej Plenković egy rendkívül mérsékelt politikus, és bármilyen provokáció, mondjuk, a MOL ügyében vagy más, esetleg a magyarokat érintő ügyben ő úgy nyilatkozik, hogy várjuk ki, megvédjük az érdekeinket, partnerek szeretnénk lenni a szomszédainkkal, szóval egy ilyen alapon, ilyen nyilatkozatokat tesz. Hogy ez milyen irányba megy? Szerintem jobb irányba fog menni, mint ami eddig volt, szemben a Milanović-kormányal mindenképpen, de ez a kormány csak alig két hete van nyeregben, úgyhogy nem tudom, hogy mikor fog erre sor kerülni, viszont a horvát miniszterelnök ezt már kilátásba helyezte, hogy egy ilyen találkozó miniszterelnöki szinten, Orbán Viktor miniszterelnök úrral tervben van. Hogy itt milyen témák kerülnek napirendre, azt jelenleg nem tudhatom, még nem tudhatja senki.

Igen, a gazdaság. Mint ahogy mondtam, Drávaszög egyetlen képviselője vagyok a parlamentben, és ezek a tárgyalások természetesen a mi közösségünket is előrébb hozták, és mondtam, hogy szeretném, hogy amikor a költségvetés meghozatala fog történni, akkor engem ne csak magyarként, hanem Drávaszög képviselőjeként is fogadjanak el, és itt természetesen a legfontosabb gazdasági célunk az, hogy az autópálya minél előbb megépüljön Drávaszög, Eszék és a magyar határ között. Erre ígéret van. Természetesen miniszterelnök úr azt mondta, hogy ezt egyeztetni kell a magyar féllel, hogy hol lesz a pontos találkozási pont a két autópályarendszer között stb. -, a mandátumom miatt ennyire a részletekbe nem tudok belemerülni. Viszont az autópályán kívül mindenképpen, amiről beszéltünk, és ami most a horvátországi politika napirendjén van, az egy adótörvény-módosítás, amely még nagyobb kedvezményeket adna a háború sújtotta régióknak - ők így nevezik ezt -, és ebbe beletartozik Drávaszög, Kelet- és Nyugat-Szlavónia is, amelyben tulajdonképpen minden olyan vállalkozó, aki érkezne, egy-két éven át minden adótól fel lenne szabadítva, megtarthatná, amennyiben ott tervez működtetni, vagy építeni, vagy gazdaságot fejleszteni.

A harmadik dolog viszont, amire próbáltam dióhéjban rátérni itt, az az, hogy végül is mi, horvátországi magyarok leggyakrabban csak úgy láttuk a zágrábi költségvetést, hogy ez egy, a kultúránk, a nyelvünk stb. körülményeinek a fejlesztési lehetősége, közben ott sokkal több van ennél, a Mezőgazdasági Minisztérium, a Gazdaságfejlesztési Minisztérium stb., stb. Rendkívül sok pályázat volt és van is, az uniós források, illetve a horvát költségvetés forrásai, és ezekben szeretnék egy tájékoztatási rendszert beindítani - vagyis ez már működik is - a horvátországi magyar gazdák felé, és őket szeretném ebbe bevonni. Természetesen itt találkozunk mindannyian egy berögzült passzivitással sok gazdánk részéről, akik azt mondják, hogy én már idős vagyok, nekem már nem kell, az unokám úgysem ezzel szeretne foglalkozni. Itt bennünk is van némi hiba, hogy eddig nem vettünk ebben részt, de én mindenképpen ezt is egy fontos lépésnek tartom, hogy olyan része is legyen a HMDK-nak, amely épp ezeket az embereket fogja megszólítani, a mezőgazdászokat, a magyar gazdákat Horvátországban, hogy ne csak - ahogy képviselő úr mondta - a magyarországi gazdaságfejlesztési programot, hanem zágrábi forrásokat is tudjunk bevonni, ami gyakran nem Zágrábon múlt, hogy nem voltunk bevonva, hanem rajtunk. Most ezt, az eddig megmozdíthatatlannak tűnő réteget szeretnénk megmozdítani ez ügyben.

Ami az 500 millió forintos, a magyar költségvetésben jóváhagyott gazdaságfejlesztési programot illeti, jelenleg az intézmény van regisztráció alatt Zágrábban, amit ugyanúgy a közigazgatási miniszterrel egyeztetek. Mondtam, hogy próbálja sürgősségi eljárással bejegyeztetni. Úgy tudom, hogy az irodavezetőnk december 1-jétől fog működni, vagyis dolgozni ezen, és az egész irodarendszer január 1-jétől fog indulni, januárban-februárban várhatók az első pályázatok. Nem vagyok most már a részletekbe beavatva, mert az előző egy hónapban nagyon sokat nem voltam otthon, de ez az, amiben dolgozunk. Az előkészítés, azt mondom, hogy most már a végső fázisában van.

Mi lesz a másik, a többi szervezettel? Az egyik jelszavam az volt, hogy egyetlen horvátországi magyar sem az ellenfelem, az azt jelenti, hogy minden olyan horvátországi magyar vagy minden olyan magyar szervezet, amelyik együtt szeretne dolgozni velem, mint képviselővel, annak erre alkalma lesz. Ha valaki nem szeretne velem együttműködni vagy együttműködni, ez egy legitim politikai álláspont, amit én el kényszerülök fogadni, úgyhogy így állok hozzá. Minden olyan horvátországi magyar és minden olyan horvátországi magyar szervezet, amelyik dolgozni szeretne mindennapi boldogulásunk érdekében, annak erre velem alkalma lesz. 41 éves vagyok, én itt szeretnék még lenni egy ideig, és úgy érzem, hogy ezt a megosztottságot, a horvátországi magyar szervezeteink közötti megosztottságot, amelyet az MSZP és az SZDSZ kormánya 2002-2010 között ránk kényszerített, most egy jó alkalom van arra, hogy ezt, nem mondom, hogy megszüntessük, mert illúzióm már nincs, viszont, hogy helyi szinten, a helyi szervezetek között, ott, ahol erre lehetőség van, együttműködést hozzak vagy hozzunk létre. Hogy ennek milyen eredménye lesz, bízom benne, hogy a következő ülésen erről majd beszámolhatok.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e még más kérdés, észrevétel? *(Jelzésre:)* Szászfalvi László alelnök úr!

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (KDNP), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Én is szeretnék gratulálni képviselő úrnak egyrészt, másrészt ha már Szávay képviselőtársam rákérdezett egy valóban nem örömteli ügyre, én is rákérdezek egy nem örömteli ügyre, a horvátországi magyar református közösségre, részben azért is, mert mindig az egyházakat próbálom a középpontba helyezni. Nyilván nagyon nagy

lehetőség lenne a horvátországi magyar egyházi közösségek megerősítése, és úgy gondolom, hogy a gazdaság fejlődésében is sokat jelentene - Szávay képviselőtársammal ellentétben -, tehát azt gondolom, lehet, hogy pozitívan tudná a gazdasági fejlődést is befolyásolni, ha az egyházi közösségeink megerősödnek. Tehát egyrészt a megosztottságra kérdeznék rá, hogy képviselő úr hogy látja ezt a helyzetet, illetve van-e változás, van-e pozitív változás, másrészt pedig a közösségépítés, közösségszervezés, információáramlás, tájékoztatás tekintetében is én komoly potenciális lehetőséget látok az egyházi közösségekben, amennyiben elindul egy revitalizáció, elindul egy megújulás, elindul egy megerősödés. Én azt gondolom, hogy őket is be lehetne vonni ebbe a folyamatba, amelyet képviselő úr kitűzött maga elé célként. Tehát azt gondolom, hogy ez egy pozitív lehetőség lenne.

ELNÖK: Képviselő úr!

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Habár kis közösség vagyunk, de rendkívül életteli közösség vagyunk, és ahol csak tudunk, összeveszünk egymással valóban. A horvátországi magyar református közösségek közötti viszony nem egy tegnaptól való gond. Mindenekelőtt tudni kell, hogy a horvátországi magyarok kétharmada katolikus, szóval mi arról az egyhámról beszélünk, amelyik református hitű. Igen, enyhén szólva rendkívül megromlott a viszony a két horvátországi magyar református egyház között. Ennek politikai vetületei is voltak a múltban, hiszen egyik vagy a másik - most én inkább a másik oldalra gondolok -, fölkereste azokat, akik esetleg a másik egyházi felekezethez tartoznak, hogy csak azért, mert a másik egyházi felekezethez tartoznak, akkor ne hogy ránk szavazzanak stb. A megoldás elsősorban rajtuk lenne, hogy ha tudnak, egyezzenek meg. Mivel ez nem valószínű, arra az esetre jutottunk, hogy ez a kérdés tulajdonképpen jogi kérdéssé vált, hiszen most majdnem minden református közösség tulajdona bíróságon van, horvátországi bíróságon van, hogy melyik egyházhoz tartozik. Ez egy most már lassan 12 esztendeje tartó jogi csata, hiszen időközben a horvát kormány bevezette az adószámot is, mint regisztrációs számot, és először az egyik egyház kapta meg, akkor minden tulajdont ráírtak, akkor ezt a másik egyház nem tudta, később kapta meg az adószámokat. Tulajdon nem lehet adószám nélkül most már, és most ezeknek a visszaigénylése, illetve az oda-visszaigénylése olyan helyzetbe jutott, hogy most már van egyházunk, de alig van hívónk, hiszen az emberek megunták már ezt a huzavonát.

Most már nekem is képviselőként és bárkinek kívülről rendkívül nagy kihívás ebbe belenyúlni, mert ez egy jogi ügy. Bármilyen benyúlás vagy odaszólás, vagy javaslat akár, tulajdonképpen nyomás lehet a bíróságra, vagyis akként lehetne ezt értelmezni, úgyhogy ez egy kínos ügy, valóban az, és nem tudom igazán, hogy mit tudunk tenni kívülről, amíg ezt a horvát jogrendszer nem oldja meg. Például csak illusztrációként mondom, hogy a kórógyi templom és a paplak tulajdonképpen melyik egyház tulajdona, és akkor megoldódik, hogy melyik pap, hívó, közösség stb. van ott, addig nem igazán tudom, hogy mit tudunk tenni, hiszen ők maguk kérték, egyik és a másik egyház is, hogy ebből az egyházügyből tulajdonképpen jogi ügy legyen, és ha egyszer jogi útra terelték az ügyet, akkor ott már, amint mondtam, oké, persze hogy lehetne szuggerálni, hiszen én a reformáció napjára is megpróbálok mindkét egyház ünnepségére eljutni stb., de ez egy valóban nagy kihívás. És őszintén, amit itt a képviselő úr mondott, a horvát-magyar viszonyban is vannak ötleteim, hogy mit tegyék a szervezetek közötti együttműködésre, vannak ötletek legalább, de a református közösségek között, hogy mit lehet tenni, amíg ez a jogi rész jogerősen nem oldódik meg, nem tudom. Nem tudom, hogy mit tehet bárki, ez az igazság.

Egyszerűen ennek meg kell várni a végét, valakinek nyernie kell, és akkor az, aki nyer, a vesztes oldallal kell megpróbálni tárgyalni, csak akkor meglesz egy alárendelt és egy fölrendelt pozíció. Itt van egy bátorító jel, hogy a Horvátországi Református Keresztyén Egyház jövőre püspököt választ, és remélem, hogy nem ez a kemény hozzáállású, a másik oldallal párbeszédet nem vállaló püspök lesz, remélem, úgy fogják gondolni, hogy ne ő legyen, hanem valaki más. És valóban - hiszen amint mondtam, a horvátországi magyarság egyharmada református -, amennyiben ez a közösség működőképes lenne a szó legjobb értelmében, sok mindenre használható lehetne, valóban, nemcsak információ, tájékoztatás, gazdaságfejlesztés stb., mindenre használható lenne, de jelenleg, mondom, egy olyan belső harc van, egy olyan megosztottság, amelyhez képest mi meg a MESZ jó barátok vagyunk; most így értelmezem, csak a párhuzamot látva. Sajnos, hogy így van, de ezek az ügyek sokkal régebbiek tőlem, és felelőtlen lenne bármilyen ígéretet tenni. Egyszerűen ennek az egyházi ügynek, a jogi vetületeinek be kell fejeződnie ahhoz, hogy tovább tudjunk lépni, nincs más.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Van-e más kérdés, hozzászólás, vélemény? *(Jelzésre:)* Szávay képviselő úr!

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Csak egy mondat, Szászfalvi képviselő úr, mert öt percet kellett gondolkodnom, hogy rájőjjek, mire célzott, hogy miben nem értünk mi egyet. Képviselő úr, ne forgassa már ki a szavaimat, tényleg nem elegáns. Szó nincsen arról, hogy azt gondolnám, hogy az egyháznak nincs nemzetmegtartó ereje meg fontossága, én azt mondtam, amit továbbra is fenntartok, hogy hiába van templom és hiába van iskola, ha nincs munka, nincs megélhetés, akkor elveszik a magyarság. Ezek egymást kiegészítő és egymást feltételező dolgok, természetesen nem arról van szó, hogy az egyház nemzetmegtartó fontosságát vonnám kétségbe. Ez nagyon fontos, ebben természetesen egyetértünk. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Nos, én is köszönöm szépen képviselő úr tájékoztatóját. Valóban, itt 15-16 ezer magyarról beszélhetünk Horvátországban *(Jankovics Róbert: Bízunk benne, hogy több, de ennyi van leírva.)*, reménykedjünk, hogy ez több. Ha több is egy-két ezer fővel, mindenféleképpen egy olyan létszámról beszélünk, ami egy alacsony létszám, sújtva az asszimilációval, sújtva az elvándorlással, az elmúlt évtizedek történeteit is ismerjük, hogy miért csökkent a magyarság létszáma erre a létszámra. Mindenféleképpen, létszámát tekintve is egy nagyon érzékeny közösségről van szó, amelynek a megtartásában mindazok az eszközök, amelyekről itt most szó volt a bizottsági ülésen, amiről ön is beszélt, képviselőtársaim is - az iskolák, az óvodák, esetleg új óvodai csoportok szervezése, az eszéki kollégium ügye és a művelődési központ ügye, az egyházak ügye, illetve az a gazdaságélénkítő csomag, amely majd 2017-től eljut 500 millió forint értékben Horvátországba -, ezek mind kellenek ahhoz, hogy ez a kis magyar közösség meg tudjon maradni, sőt reményeink szerint akár erősödni is tudjon. És valóban, a legutóbbi kérdéskör, amit alelnök úr felhozott, valóban egy ilyen közösség, ahol - nem is tudom - lehet 2-3 ezer fő a reformátusok száma, a református hívők száma, egész egyszerűen ezeket az ellentéteket nem bírja el, és ez igaz egyébként a drávaszögi, a horvátországi magyarság életének más területeire is, hogy az ilyen mértékű, ilyen fokú megosztottságot ez a kis közösség valóban nem bírja el és ebből hátrányokat élvezhet. Ezért volt különösen megnyugtató az, amit képviselő úr mondott, hogy MESZ és HMDK, kvázi az ellentéteket félretéve ön minden horvátországi magyar képviselője kíván lenni a horvát Száborban, és valóban, ahol lehet, az árkokat be kell temetni,

mert túl kicsi ez a közösség ahhoz, hogy mindenkinek a saját pártja meglegyen, saját egyháza, saját sajtója, saját művelődési intézményrendszere, saját kulturális egyesülete, ez a létszám ezeket a belső feszültségeket nem nagyon bírja elviselni, úgyhogy mindenféleképpen előremutató az, ahogy ebben a témában képviselő úr megnyilatkozott, és tulajdonképpen mi ezt is vártuk és reméltük öntől, amit köszönünk szépen.

Az egy külön érdekes felvetés az ön részéről, valóban az ön tárgyalási pozícióit, politikai helyzetét erősíti, hogy bár nincsenek egyéni választókerületek Horvátországban, ott egy listás rendszer van, de mégis, ön fel tud úgy lépni, mint Drávaszög egyetlen parlamenti képviselője, nemcsak a magyarságot, hanem egy földrajzi területet is képvisel. A mi dolgunk pedig az, hogy valóban, ha most már egy stabil kormányzás alakul Horvátországban, akkor a két kormány között állnak feladatok, akár az újra működő vegyes bizottság, akár a kormányfői találkozó, akár a közlekedéscsoporthoz összehangolása, hiszen valóban egy Mohács–Eszék-autópálya egy vérkeringésbe bekapcsolná a drávaszögi részt, hiszen Eszék és Zágráb között már létezik autópálya, tehát mindenféleképpen ezt a Pécs, Mohács területet összekapcsolva Eszékkel, egy új lendületet adhatna ennek a térségnek, és reméljük, hogy jó pár év múlva nem azt kell elmondjuk, hogy ez Horvátország legfejletlenebb része, ahonnan csak elvándorolnak az emberek. Úgyhogy sok teendő áll előttünk is, a két kormány között is, a magyar nemzetpolitikában is Horvátország irányában, és ön előtt is szép feladatok állnak, amihez jó egészséget kívánunk és nagy munkabírást! Még egyszer gratulálunk a mandátumához, az elnyert pozíciókhoz és jó munkát kívánunk! Köszönöm szépen, hogy a tájékoztatóval megtisztelt minket.

JANKOVICS RÓBERT ügyvezető elnök (Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége): Elnök úr, köszönöm szépen, és minden képviselőnek a türelmet és végül is azt, hogy egyáltalán érdeklődnek utánunk. Én azon leszek, hogy ezeket a célokat, amelyeket itt ön is most felsorolt, és amelyeket én is bővebben elmondtam, ha négy év múlva itt leszek önöknél, akkor eredményekről is be tudjak majd számolni. Köszönöm szépen még egyszer. *(Szászfalvi László: Reméljük, addig még találkozunk.)*

ELNÖK: Köszönjük szépen, képviselő úr. Az első napirendi pontot lezárom.

Tájékoztató az MTA - Lendület Trianon 100 Kutatócsoport tevékenységéről - Előadók: Ablonczy Balázs történész, az MTA BTK TTI tudományos főmunkatársa és Zahorán Csaba történész, az MTA BTK TTI tudományos munkatársa

Második napirendi pontunk tájékoztató a Magyar Tudományos Akadémia - Lendület Trianon 100 Kutatócsoport tevékenységéről. Köszöntöm két előadónkat *(Jankovics Róbert feláll, Ablonczy Balázs és Zahorán Csaba helyet foglal az előadói asztalnál.)*, és elköszönök a képviselő úrtól. *(Jankovics Róbert: Más feladatok várnak rám, úgyhogy elköszönök. Viszontlátásra!)* Köszönjük, és jó utat kívánunk! Tehát köszöntöm Ablonczy Balázs történészt, az MTA BTK TTI tudományos főmunkatársát és Zahorán Csaba történész kollégáját, tudományos munkatársat. Itt tudni kell a témáról, hogy a Lendület program senior kutatók részére készített kiírásán önök nyertek el egy pályázatot. A támogatás öt évre szól, és a Lendület programból kapnak anyagi támogatást a témában folyó kutatásokhoz. Nyilvánvaló, hogy közeleg Trianon szomorú 100 éves évfordulója és ez adta a téma aktualitását. Tisztelettel kérem önöket, hogy a tájékoztatójukat tartsák meg, és köszönöm, hogy a meghívásunkat elfogadták.

Ablonczy Balázs tájékoztatója

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI):
Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Alelnök Úr! Tisztelt Képviselő Asszony, Képviselő Urak!
Nagyon szépen köszönjük a meghívást - azt hiszem, beszélhetek kollégám nevében is -, számunkra tényleg nagy megtiszteltetés, hogy a demokratikusan választott magyar népképviselő egy fontos bizottsága előtt beszámolhatunk arról, hogy mit szeretnénk csinálni, és külön köszönöm meg Sándor Tamás titkár úrnak a pályogatásunkat is.

Néhány szóban beszélnék - három részből állna majd az előadás -, beszélnék arról is, hogy mi ez a Lendület program tulajdonképpen, de elnök úr nagyrészt elmondta, beszélnék arról, hogy mit tervez a Trianon 100 Kutatócsoport, melyek a program pillérei, és hogyan néznek ki az egyes tematikák. Remélem, működni fog a vetítés. Igen. *(Elindul a vetített számítógépes prezentáció.)*

Tehát mi az MTA - Lendület programja? 2009-ben Pálincás József, akkori MTA-elnök javaslatára jött létre - és itt idézek az mta.hu honlapjáról -, ami a sikeres fiatal kutatók elvándorlásának visszaszorítására, a tehetség-utánpótlás biztosítására, a fiatal kutatók előrelépési lehetőségeinek bővítésére, illetve az akadémiai kutatóhálózat és az egyetemek versenyképességének növelésére hozták létre. Két kategóriában lehet pályázni, az egyik a Lendület I., ez a 38 év alatti történészeknek szól, sajnos én már csak a Lendület II.-be tudtam beleférni ebben az évben, tehát az a 45 év alatti kutatóknak szól, illetve az idén először a magánszférával, illetve a kutatásfejlesztési szektorral együttműködésben létrejött Célzott Lendület programot indította be az Akadémia.

Ezeken a pályázatokon egyéni kutatók pályázhatnak kutatócsoportokkal. Szükségük van egy befogadó intézményre, amely az MTA valamelyik kutatóközpontja lehet, illetve valamelyik Magyarországon működő egyetem, és ezeken keresztül, ezeken az intézményeken keresztül zajlik a finanszírozásuk. A támogatás 5 évre szól, a feltétele az mind a két esetben, az I. és a II. pályázatnál is, hogy az 5 év elteltével a pályázó egy ERC-pályázatot, tehát az European Research Council pályázatát vagy egy Horizont 2020 pályázatot adjon le, tehát van egy ilyen kötelezettség.

Most már 2009 óta működik a program, tehát majdnem 100 körül jár a kutatócsoportok száma, sőt meg is haladta azt. Döntően azért főleg természettudományos kutatások szerepelnek benne, de az utóbbi időben felbukkantak bölcsészettudományi, társadalomtudományi tárgyú kutatások is, így történettudományiak is. Nagy megtiszteltetés és bizonyos értelemben nagy súly számunkra, főleg számomra - de ezzel együtt lehet élni - az, hogy az újkori, tehát a jelenkori magyar történelemből ez az első kutatócsoport, amelyik megbízást kapott. A korábbi kollégáim - itt utalok Pálffy Gézára a fantasztikus eredményeket felmutató Szent Korona Kutatócsoportjára vagy Weisz Boglárka kollégánomnak a Középkori Gazdaságtörténet Kutatócsoportjára - mind koraújkori vagy középkori témákkal foglalkoznak.

2016-ban, tehát a most induló programra 11 kutatócsoport kapott 400 millió forint támogatást egy évre, ez a 11 kutatócsoport között oszlik el. Ezt azért tartom fontosnak megjegyezni, mert volt olyan kollégám, aki megállított az intézet folyosóján, és feltette a kérdést, hogy mit csinálsz a 400 millióval, és mondtam, hogy nem teljesen így van. 30 millió forintot kapott a Trianon 100 egy évre, 5 éven keresztül arra, hogy a kutatásait folytassa, tehát nagyjából ez az a keret, amelyben gondolkodnunk kell.

Nem mondanám föl a magyar trianoni historiográfia előzményeit, erre kitűnő munkák vannak, néhány kérdést dobnék fel ezzel kapcsolatban. Az egyik az, hogy az alapkiindulás természetesen az évforduló közeledte volt, vagy ez volt az alap, a

kiindulópontunk. Sokszor éri az a vád a magyar történetírást, részben egyébként még azt is gondolom, hogy joggal, hogy bezárkózik a tudomány falai közé, nem megy ki a nyilvánosságba, nem kommunikál azokkal, akiknek tulajdonképpen ezt a nagyon fontos nemzeti tudományt prezentálnia kell, ugyanakkor azt gondolom, főleg már 1990 előtt is születtek olyan művek a Trianon-kérdésben vagy az egész békeszerződés és a Párizs-környéki békerendszer témakörében, amiket jól föl lehet használni. Azt is gondolom, hogy 1990 óta születtek olyan okmánykiadások - gondolok itt, mondjuk például az Ádám Magda szerkesztésében megjelent ötkötetes francia diplomáciai iratfordításra vagy Zeidler Miklós komoly adatgyűjtésére vagy szöveggözlésére a „Nemzet és emlékezet” sorozatban -, amelyeket jól föl lehet használni a kérdés tanulmányozása során. Ugyanakkor kétségtelenül vannak hiányok és kétségtelenül vannak kommunikációs hiátusok, ezeken szeretnénk bizonyos értelemben változtatni.

Amit vállalunk: nyilván lesznek diplomáciai okmánykiadások, ezekről mindjárt részletesebben beszélek. Őszintén szólva, valószínűleg ez a legunalmasabb része az egész dolognak, tehát ez fontos dolog, el kell végezni, azt gondolom, mert tartozunk ezzel a magyar nemzetnek, a társadalomnak vagy az adófizetők közösségének, tehát kinek, hogy tetszik, de ugyanakkor ez a történettudományi kutatásnak valószínűleg a leginkább favágásszerű része. Úgy gondolom, hogy van egy-két olyan téma, ahol jogosultsága van a monográfiának is. Olyan témákról - és ezekről mindjárt beszélni fogok -, amelyek nem jelentek meg eddig a magyar nyilvánosságban a trianoni békeszerződéssel kapcsolatban. Illetve azt is föl kell vállalni, hogy vannak bizonyos tekintetben viták, a magyar történettudomány relatíve egyneműen ítéli meg a történéseket, ugyanakkor azt hiba volna tagadni, hogy főleg az elmúlt években voltak különböző viták, nem feltétlenül van kommunikáció az egyes vitázó felek között.

Az egy nagyon fontos kérdés és szoktunk arról beszélni, hogy nagyjából az államszocialista Magyarországon Trianon tabuizálása zajlik, '56 mellett gyakorlatilag ez volt a másik nagy téma, amelyről igazából nem lehetett beszélni. Azt gondolom, hogy nem feltétlenül érdemes homogén korszakként kezelni az '50-es évektől vagy a '40-es évek végétől az 1989-ig húzódó időszakot, tehát itt is érdemes odafigyelni a periodizációra, és érdemes felfigyelni a szakmai vitákra, tehát a '60-70-es évek történettudományi vitái - mert voltak ilyenek azért - mögött megbúvó ilyen típusú tartalomra, a tömegkommunikációra, tehát például a tévé megjelenésére vagy a rádió megjelenésére ebben a mezőben. Gondolok itt a „Gólyavári esték” sorozatra vagy olyan tévéadásokra vagy rádiósorozatokra, mint az „Olvastam valahol”, ahol a téma lehet hogy búvópataként, de fel-felbukkan.

Nyilván a pályázat beadásának körülményeit nagyban meghatározta az, hogy föltárjuk azokat a helyeket, ahol úgy gondoljuk, hogy vannak hiányok. Nincs illúzióm afelől, tehát ha itt kapok ötleteket a bizottságban, nyilvánvaló, hogy számos olyan területe van még a Trianonnal kapcsolatos kutatásnak, amihez nem fogunk tudni hozzáférni, és 2021-ben sem. Fölváztunk négy olyan sávot, amelynek mentén gondolkozni szeretnénk erről a kérdésről.

Mit vállal a Trianon 100 Kutatócsoport? Így, ahogy mondtam, okmánykiadásokat, monográfiákat, konferenciákat, külföldi megjelenéseket. Ezt nagyon fontosnak tartom, hogy a magyar történettudomány nemzetköziesítése, tehát hogy nagy nemzetközi, főleg angolszász nemzetközi konferenciákon pannellel vagy nem pannellel, de megjelenjen a kutatócsoport tevékenysége; ez egyébként elvárás is felénk. Nagyon fontosnak tartom a nemzetközi kooperációkat abban az értelemben, hogy a nyugat-európai tudományosság Magyarországgal foglalkozó részével is együttműködjünk, illetve a szomszédos országok témával foglalkozó történészeivel, mármint, akivel lehet; erről majd Csaba fog beszélni.

Nagyon fontosnak tartottam a kutatócsoportban - ami őszintén szólva, egy kicsit túlméretezett kutatócsoport, erre én akkor döbbsentem rá, amikor az Akadémián be kellett mutatni a tevékenységünket, és a természettudós kollégák 3-4 embert mutattak föl a kutatócsoportban, ebben a kutatócsoportban jelenleg 22-en vannak, de ez nem azt jelenti, hogy mindenki állásban van, inkább arra szeretnénk rámenteni, hogy teljesítmények szülessenek, tehát nem az, hogy feltétlen állásokat kreáljunk, mert nyilván az sem volna rossz, de itt vannak ennek anyagi határai -, tehát nagyon fontosnak tartottam a multidiszciplinaritást. Mindenki ezt használja, és ez egy kicsit el is van már használva tulajdonképpen, de hogy ez ne csak egy történeztörténet legyen, ezért a kutatócsoportban van földrajzos, van irodalomtörténész, van szociológus, van művészettörténész, tehát azoknak a témáknak az összessége, amelyek így vagy úgy kapcsolódnak a mi nagy témánkhoz, ez megjelenjen, és nem nagyon szeretem a szinergia szót, őszintén szólva, de mégis, ezeket megpróbáljuk közösen hasznosítani.

A végeredmény reményeink szerint 9-10 könyv, monográfia, ez részben konferenciakötet, részben okmánykiadás, részben monográfia, tehát összefüggő sorozat vagy összefüggő mű lesz, amelyek között nagyon szeretnénk, ha szerepelne idegen nyelvű monográfia is lehetőleg angol nyelven, jó angol vagy legalábbis nyugat-európai kiadónál megjelent monográfia egyes kérdésekről. Fontosnak tartjuk a határon túli magyar tudományos műhelyek bevonását, tehát a kutatócsoport tagjai között is vannak Kolozsvárról, Somorjáról, egyéb helyről kutatók, reményeink vannak arra, hogy intézményes együttműködések is születnek, és ahogy említettem már, a szomszédos országok nem magyar kutatóinak, illetve a nyugat-európai kutatók bevonása is fontos.

2020-ban egy nagyszabású nemzetközi konferenciát szerveznénk a témában Budapesten, és itt térünk el, az előadás címének az egyik kulcsproblémája a nyilvánosság kérdése. Azt gondolom, természetesen minden megbecsülésem az olyan kollégák iránt, akik korábbi témákkal foglalkoznak, de Trianon egy olyan téma, ami érdekli a magyar nyilvánosságot, azt gondolom, tehát ezért mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az általunk termelt tudást megjelenítsük az interneten és egyebütt is, és ezért vagyunk különösen boldogok vagy örülünk a mai meghívásnak. Tehát készül a kutatócsoport honlapja, ez a trianon100.hu, illetve a Facebook-oldalunk már most működik jelenleg körülbelül 500 követővel. Itt a dia jobb alsó sarkában látható a logónk. Ez egy premier, ezt eddig sosem mutattuk meg senkinek, tehát én most nagy örömmel mutatom ezt be a bizottságnak, amit a Moholy Művészeti Egyetem munkatársai készítettek, illetve a csoport arculatába ezzel beszállnak. Mielőtt bárki rákérdezne, ezt baráti alapon teszik.

Nyilvánvalóan vállalás, hogy a kutatás eredményeinek továbbfejlesztése az egy ERC-pályázattal lehetővé váljon. Lehet, hogy öt év múlva teljesen mást fogok erről mondani, de jelenleg úgy látom, hogy két olyan kérdés van, ami nemzetközi, a nemzetközi tudományos közösségben érdeklődésre tarthat számot. Az egyik a Trianon utáni menekültkérdés, tehát a magyar menekültek, a szomszédos államokból Magyarországra menekültek kérdése. Ez egy elhallgatott történet, nem szándékosan, de igazából nincs a kutatás előterében. Az egyetlen monográfia, amely ezzel foglalkozik, angol nyelven 1983-ban jelent meg, egy Mocsy István - vagy Istvan Mocsy, mert egy amerikai magyar történészről van szó - tollából, amely egy jó alap, de levéltári forrásokat egyáltalán nem használt föl, és nagyon sok esetben ma, amikor én magam is foglalkoztam a menekültkérdéssel kisebb tanulmányokban, erre támaszkodunk, mert egyszerűen nincs más. Azt gondolom, hogy itt egy 400, sőt egyes becslések szerint 500 ezer fős tömegről van szó, hogy az ő történetük, az integrációjuk története hogyan hatott a magyarországi belpolitikájára, milyen emlékezési rítusok

alakultak ki, hogy az elveszített haza emlékét fönntartsák. Azt gondolom, hogy ez egy kulcskérdése egyébként az egész Horthy-korszak megértésének is.

A másik ilyen téma, ami, úgy gondolom, hogy jól nemzetköziesíthető, ez az átmeneti államok kérdése. Itt elég sok történész ül a teremben, úgyhogy nyilván ők is ismerik, 1918-24 között a fiumei, a quarneroi régens hercegségtől kezdve - amely a Kvarneren kalózkodással és bélyegkibocsátással szerezte meg a fenntartásához szükséges pénzt, és d'Annunzio költő hatórási beszédek tartott a lelkesedés ébrentartására, illetve szabad volt a kokainfogyasztás is, és ez volt az első állam, amelyik elismerte a Szovjetuniót -, innentől kezdve egészen, mondjuk, a vilniusi, közép-litvániai köztársaságig a térség tele van szórva átmeneti államokkal, Szepesi Köztársaság, Székely Köztársaság. Ezek közül van, amelyik néhány napig tartott, van, amelyik, mint például a fiumei, majdnem másfél évet, és van, amelyik még tovább.

Tehát itt az az érdekes - ebben itt nyilván egy nemzetközi együttműködésre van szükség ezzel kapcsolatban -, a kérdés nem az, hogy anekdotikus részleteket tárjunk-e föl arról, mert önmagában az is nagyon szórakoztató, de az egy Facebook-posztnál nem biztos, hogy többet ér, hanem az, hogy ezekben az esetekben a helyi elitek hogyan konstruálták meg magukat, hogyan néztek erre az antanthatalmak, vagy hogyan néztek ezekre az államokra a győztes hatalmak, hogy milyen eszmék vezették őket, a wilsonizmus, a bolsevizmus vagy valami egészen más, milyen elképzelésekkel rendelkeztek, mitől marad meg - elérkezünk a végső kérdéshez -, mitől marad meg egy állam, amit kitalál néhány értelmiségi vagy kicsit több értelmiségi, és mitől szűnik meg.

A négy pillér, amelyről azonnal beszélni fogok. Az az alap kiindulópontunk, hogy eltöröljük a hagyományos politikai és diplomáciatörténeti narratíva hiányait, tehát hogy olyan témákkal foglalkozunk, amelyekről eddig nem volt szó: megmutatni a magyar társadalom és az 1918-19-es összeomlás viszonyát, közép-európai kontextusba helyezzük azt, ami történt - tehát ez nemcsak egy magyar történet -, és bemutatni a magyar társadalomban élő Trianon-kép lehetséges oldalait és következményeit.

Nagyon gyorsan, mert fogy az időnk, egyrészt, ahogy mondtam, van egy iratkiadással foglalkozó része a pályázatnak, amely részben a magyar béke delegáció dokumentumainak a kiadásáról szól, ennek már vannak kezdeményei, Zeidler Miklós szerkesztésében már szerkesztés alatt van, és 2017 első felében megjelenik a béke delegáció naplója, ezt magyarul még sohasem publikálták így. Az egyik most került elő Wettstein János diplomata hagyatékából, a szöveg másik fele, amelyet sok dokumentum és szöveg kísért majd, az pedig a magyar béke delegáció angolra fordított naplójának a visszafordítása, és a két szöveg interakciója rettenetesen érdekes. Szegény tördelőket sajnálom egyébként, de mindegy, ez egy másik történet.

Fontosnak tartjuk, hogy a brit és az olasz, a brit és a francia béke-előkészítés anyagait nagyrészt ismerjük - utalok itt az Ádám Magda szerkesztésében megjelent monumentális iratsorozatra -, de nagyon keveset tudunk a magyar vonatkozású olasz béke-előkészítésről, az amerikaiakról, és tudom, hogy furán hangzik, de a japánról is. Tehát a japán nagyhatalom jelen van a békekonferencián, és a japán képviselők jelen vannak a magyar határkijelölő bizottságokban, tehát az ő szerepük vizsgálata, amelyet Wintermantel Péter japanista végez, szerintem egy fontos eleme ennek.

Nem feltétlenül gondolkodunk - mert azért a fákra is vigyázni kell -, nem feltétlenül gondolkodunk vaskos iratkiadásokban. Tehát itt az internetes publikációnak különböző lehetőségei vannak, de ez részben jogi kérdés is, tehát például az olasz diplomáciai levéltár akkor sokkal több pénzt számol föl, ha fölrajtuk a netre a fordításait, mintha könyvben adjuk ki. Ugyanez a szomszédos országok békeelképzeléseinek bemutatása, ennek a felkutatása, magyarra fordítása, ebben

Hunyadi Attila, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem oktatója lesz segítségünkre. Simon Attila, a Fórum Intézet igazgatója és Hornyák Árpád kollégám, aki a szerb relációt vizsgálja, és azt gondolom, hogy itt, ahogy említettem, a webes publikáció lehetőségeit meg kell vizsgálni.

A második téma vagy a második pillér az összeomlás, a magyar társadalom és az összeomlás viszonyának vizsgálata. Egyrészt ideje volna végre megnézni, hogy mi a helyzet a hadsereggel és a háborús erőszakkal. Valóban meg tudta volna-e menteni a hadsereg Magyarországot, vagy nem tudta volna megmenteni? Milyen viszony van 1918 őszén? Lezajlott-e egy katonaforradalom vagy sem? Milyen lehetőségei voltak a fegyveres honvédelemnek? Milyen elképzelések léteztek ezzel kapcsolatban Magyarországon? Aki ezzel foglalkozik, az Révész Tamás, aki egy nagyon fiatal, 30 alatti történész, aki a Veritas Intézet munkatársa, illetve Londonban a King's College-ban végzett, és jelenleg a Bécsi Egyetemen dolgozik, tehát azt gondolom, hogy a nemzetközi irodalom is a rendelkezésére áll ahhoz, hogy ezt az egész történetet értelmezni tudjuk.

A másik téma, amit már említettem többször, ezt ketten csináljuk Szűts István Gergely kollégámmal, ez a menekültek kérdése. Ez egy elképesztően fontos téma, ami nagyon sok irányba vezet. Itt csak egy szálát mutatnék föl, ami szerintem fontos, ez a székely kultusz kialakulása Magyarországon. Tehát egyrészt a Székely himnusz, a kopjafák, a rovásírás és egyáltalán a székelység, mint az eredeti magyarság megjelenése a két világháború közti korszak nyilvánosságában, itt a Székely Hadosztálytól kezdve nagyon sok minden bukkan föl.

A harmadik fontos téma, amelyről szintén keveset szoktunk beszélni, ez a közellátás kérdése. Tehát 1918-19 végén Magyarországon nemcsak egy politikai összeomlás megy végbe, nemcsak egy katonai összeomlás megy végbe, hanem azt gondolom, hogy van egy gazdasági összeomlás is, amiről nagyon-nagyon keveset beszélünk. Tehát itt a diplomáciai iratokban az látszik, hogy az, hogy Sopron hova tartozzon, az legalább ugyanolyan súllyal szerepel, minthogy a Budapestre tartó szénvagonokat vagy szénszállítmányokat átengedjék-e a demarkációs vonalakon. Ez az alprogram Bódy Zsombornak, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanárának az irányítása alatt működik majd. Van, aki úgy fogalmaz egész egyszerűen - természetesen én most nem szeretném élezni a dolgot, csak hogy fölillantak egy lehetséges oldalt ebből -, és azt mondja, hogy a Tanácsköztársaság tulajdonképpen nem más, mint a fővárosi fogyasztók, a szén- és élelmiszerfogyasztók diktatúrája a vidék fölött. Ha ezt most minden ideológiától megtisztítjuk, hangsúlyozom, ez nyilván sarkítás, csak érdemes arra gondolni, és itt Teleki Pált idézném, aki külügyminiszterként azt írja haza Párizsból 1920-ban Lóczy Lajosnak, hogy „Sajnos alá fog kelleni írni ezt a békeszerződést - ezt tőle idézem -, mert ha nem írjuk alá, a románok bejönnek újra - mármint Budapestre, ugye, ekkor már visszavonultak a Tiszántúlra -, és Pest éhen vész. Én ezt az áldozatot meghoznám, de mások nem.” Tehát itt az, hogy ez egy közellátási, nagyon súlyos közellátási kérdés spanyolnáthával és egyebekkel, szerintem még egy vizsgálatot.

Végül a békerendszer megszilárdulása a harmadik pont. Beszéltem az átmeneti államokról, azt gondolom, hogy nagyon fontos az impériumváltások lokális és regionális dimenziójának a vizsgálata, tehát egy adott kisvárosban, Fogarason, Besztercebányán vagy éppen Eperjesen hogyan történik meg helyben az impériumváltás. Meggyőződésem, hogy az impériumváltás nem egynapos folyamat. Tehát amikor megjelennek a csehszlovák légionisták Selmecebányán, az valaminek a kezdete, persze valaminek a vége is, de az impériumváltás folyamatában az csak a kezdet. Hogyan változtatják meg a városi teret, hogyan tűnnek el az emlékművek, hogyan változnak meg az utcanevek, a helyi elit hogyan próbál alkalmazkodni vagy

nem alkalmazkodni, hogyan próbál üzleteket kötni az újonnan berendezkedő államhatalommal?

S végül a határok megszilárdulása, tehát hogy a társadalom fejében ez a határ hogyan jelenik meg, mit vág szét, mit köt újra, hogyan változik meg az egyes városok státusza ebben. Ebben Győri Róbert, az ELTE tanszékvezető tanára lesz majd a segítségünkre, Bencsik Péter, a Szegedi Egyetem tanára pedig a kettős birtokosság, útlevelkérdés és hasonlók fog foglalkozni, Gaucsík István szlovákiai magyar történész pedig gazdasági viszonyokat fog vizsgálni. Tehát ezt egy rendkívül fontos topiknak tartom, de a kutatások értelemszerűen most indultak el, tehát eredmények valószínűleg ebből - a diplomáciai iratkiadás bizonyos értelemben sokkal könnyebb, bár egy nagyon szöszölős munka - 2018-19-re várhatók.

A negyedik pont ismertetésénél átadom a szót Csabának.

Zahorán Csaba kiegészítése

ZAHORÁN CSABA történész, tudományos munkatárs (MTA BTK TTI):
Köszönöm szépen. Én is szeretném köszönteni a tisztelt bizottságot és a tisztelt vendégeket.

Itt, az első pontnál, a társadalomnál, az utóélet és emlékezetnél egy olyan kutatásra gondoltunk, amely felmérné azt a Trianon-képet, amely a jelenlegi magyar társadalomban, a jelenlegi magyar köztudatban és történettudatban létezik, a következő pontoknál, az emlékezetpolitikai elemzések kapcsán, hogy Magyarországon és a szomszéd országokban milyen emlékezetpolitikák övezik az egész kérdéskört. Itt nagyon fontosnak tartom, hogy a szomszédos országokban is egy fontos évforduló lesz a 2018-20 közötti időszak, különösen Románia készül eléggé intenzíven a „Nagy Egyesülés” centenáriumára, és szerintem a kutatócsoportunknak az egyik feladata az is, hogy az ilyen típusú dolgokra, az ilyen típusú szakmai kihívásokra valamilyen szinten reagáljunk, hogy felkészüljünk ezekre a dolgokra. Itt tehát erre gondolok elsősorban.

Ami a többit illeti, azt szeretnénk megvizsgálni, hogy a környező országokban elsősorban az újabb történészgenerációk milyen módon kezelik Trianont, milyen módon vizsgálják Trianont, illetve a történelmi Magyarország összeomlását. Itt elég komoly viták várhatók, de szeretnénk együttműködni azokkal a kollégákkal mind Szlovákiában, mind Romániában. Elsősorban erre a két országra összpontosítunk, mivel itt él a két legnagyobb magyar közösség, és erre van egyelőre kapacitásunk. Ez lenne az egyik fő csapásirányunk, tehát a szakmai vitáknak, a szakmai együttműködések elmélyítése és folytatása.

Illetve a másik csapásirány a szlovákiai, csehországi, romániai román, szlovák és cseh nyilvánosságban való jelenlét, megjelenés. Tehát az lenne a célunk elsősorban, hogy valamilyen szinten megkérdőjelezzük azt a Trianon-képet, amely a szlovák, román, cseh történettudatban és köztudatban létezik, és amely már meggyökeresedett, tehát nem lesz könnyű ezzel bármit is tenni, de talán sikerül legalábbis megkérdőjelezni azokat a dolgokat, amelyek a magyarok számára, a magyar történészek számára is elfogadhatatlanok.

Ezzel együtt azt is szeretnénk, hogy valamilyen szinten megjelenjen Trianon témája olyan módon is ezekben a környező országokban, ahogy még nem találtak vele, hiszen köztudott, hogy eléggé torz információk, torz értelmezések is akadnak ezekben az országokban. Csak utalok két eléggé friss élményre: Miloš Zeman cseh elnök nemrég azt nyilatkozta, hogy '19-ben Szlovákiát meg kellett védeni a magyar inváziótól, és Romániában is olyan típusú előkészületek vannak, olyan ünnepekre készülnek, amelyek beleilleszkednek ebbe a hagyományos román nemzeti történelmi elbeszélésbe, hogy a gyulafehérvári „Nagy Egyesülés”, tehát a magyar állam

összeomlása és Trianon tulajdonképpen az ezeréves elnyomás, ezeréves román nemzetépítés logikus következménye volt.

Legvégül szeretnénk egy olyan adatbázist kialakítani, létrehozni, amely a Kárpát-medencében található Trianon-élműveket gyűjtené össze, és ezekből egy galériát, egy összeállítást kialakítani. Végül a magyar politikai, külpolitikai gondolkodást és a politikai diskurzust vizsgálnánk meg, hogy mi Trianon helye és szerepe a magyar, a magyarországi közbeszédben és a politikai tudatban is. Köszönöm szépen.

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI): Elnök úr, nagyon szépen köszönjük, ennyi lett volna az előadás, de nagy tisztelettel és szeretettel válaszolunk kérdésekre is, ha ilyenek fölmerülnek, és még egyszer nagyon szépen köszönjük a meghívást.

Kérdések, észrevételek és válaszadás, reagálás

ELNÖK: Köszönjük szépen mi is a tájékoztatót. Élvezetes és érdekes is volt, és érdekel minket a téma. Nyilvánvalóan a magyar Országgyűlés Nemzeti összetartozás bizottsága nem lenne, ha nem lenne ez a szomorú történelmi múltunk, benne a közelgő 100 éves trianoni békediktátummal, de valóban, civil múltunkat tekintve is érdekel minket az önök kutatása és mindenféleképpen érdekes volt.

Kérdezem a bizottság tagjait, hogy kívánnak-e kérdést föltenni, véleményt mondani. *(Jelzésre:)* Szávay képviselő úr!

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen. Tisztelettel köszöntöm önöket, köszönöm az előadást és külön köszönöm, hogy ennyire részletes volt. Engem nagyon érdekel a téma, nyilván politikusként is és nemzetiségekkel, a külhoni magyarokkal foglalkozóként és a korszakkal valami keveset foglalkozó történészként is. Amikor a hétvégén készültem a mostani bizottsági ülésre és kicsit utána néztem az önök eddigi munkájának, akkor az elég vázlatos volt, amit még korábban találtam róla, tehát akár a Népszabadságnak, illetve az Újkornak, amit ön ezzel kapcsolatban nyilatkozott, úgyhogy már csak azért is kíváncsi voltam, hogy ebből mennyire sikerült konkrétumokat kikerekíteni, de örömmel látom, hogy igen. Illetve kérdeztem volna, hogy kik vagy milyen formában fognak ebben részt venni, mert ennek sem nagyon találtam még eddig nyomát a neten, úgyhogy ezt is örömmel láttam, hogy itt nagyon komoly nevek feltűntek komoly témákkal, ezt mindenképpen szeretném üdvözölni.

Azt kérdezném egyébként, csak kicsit laikusként vagy fél laikusként, hogy hogyan történik egy ilyen kutatócsoportnak az összeállítása. Tehát ezt ön kitalálta, hogy legyen egy ilyen program, és akkor itt mi alapján történik meg a felkérés például, bizonyos munkák elvégzésére vagy témákra? Tehát ki vagy mi alapján választódik ki, hogy kik vesznek részt ebben a munkában, ezt hadd kérdezzem meg.

Másrészről azt viszont látom, hogy egy-két dologban azért talán mintha elmaradás lenne vagy tünne, vagy nem tudom, hogy ez csak nekem tűnik-e így. Olvastam egy olyat, hogy őszre ígérték, hogy egy nagy összegző konferencia lesz majd, amelyben úgy fogalmaztak talán, hogy hazai szaktekintélyek ellenőriznék, korrigálnák a problémafelvetéseket. Ez miért maradt el, vagy tervben van-e még, vagy esetleg változott-e valamit azóta a dolog tematikájában? Illetve Zeidler tanár úr könyvéről is még az év elején arról volt szó, hogy még az idén meg fog jelenni, akkor ezek szerint itt is van esetleg egy kis késés? Illetve az nem teljesen világos, hogy akkor most Zeidler Miklós is a kutatócsoport tagja-e, tehát hogy ez a kutatócsoport tevékenységébe illik-e bele, vagy a kutatócsoport által végzett munkába számíthat-e már bele ez a kétségkívül fontos forráskiadás, ezt nagyon kíváncsian várom én magam

is, ezt mindenképpen el kell mondjam. Illetve itt nagyon nagy hangsúly helyeződött a nyilvánosságra, és ez ügyben utána néztem, itt azért én bíztatom önöket, például a hétvégén megnéztem ezt a Facebook-oldalt, amit írtak önök, és augusztus 5-én frissült utoljára, amit egy picit talán nagy időnek tartok.

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI): Tegnap is frissült, ezt a mai eseményt azért fölítettük, 960 ember látta eddig.

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Bocsánat! Akkor még jó, hogy hozzáraktam, hogy a hétvégén néztem. Tehát ez ügyben azért jó szívvvel bíztatom önöket, mert a Facebook tényleg egy olyan dolog, amin tényleg a legkönnyebben és a leggyorsabban nagyon sokakhoz lehet eljutni és talán ezt érdemes lenne kihasználni. Illetve ha már itt vagyunk, ez a trianon100 weboldal, ami itt viszont szerepelt az ön előadásában is, ez mikor fog beindulni, illetve ha egy néhány mondatot hallhatnánk róla, hogy ez hogyan fog kinézni, vagy milyen formában fog működni, vagy milyen dolgokat szeretnének rátenni.

Ez egy 5 évre szóló kutatási terv, illetve munka. Az nem volt teljesen világos, lehet hogy mondta, akkor elnézést kérek, ahogy itt most végimentünk a témákon, ez egy időrendiséget is jelent, vagy van-e valami terv azzal kapcsolatban, hogy melyik a fontosabb témák, vagy valamilyen logikus időrendben hogyan fognak ezek a kutatások zajlani, vagy ezek nagyjából egyszerre fognak menni?

A másik pedig, amire kíváncsi lennék, és bocsánat, ha kicsit kellemetlennek tűnő kérdés, hogy az erre szánt összeg hogyan, milyen formában kerül elköltésre, ugye, évi 30 millió forintról van szó. Ebben a kutatócsoportban, gondolom, önnek van személyi bérezése. A résztvevők milyen formában kapnak ebből bérezést, vagy ez egy megbízási szerződéssel történik, illetve a költségek elszámolására hogyan van lehetőség, és elég-e ez az összeg egyáltalán erre a munkára? Bár ez lehet, hogy egy fölösleges kérdés volt, gyorsan megválaszolható. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen képviselő úrnak. *(Jelzésre:)* Képviselő asszony!

DUNAI MÓNKA (Fidesz): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Vendégeink! Én magam is nagyon jó szívvvel gratulálok ehhez a vállaláshoz, amit a kutatócsoport vállalt, és a mostani előadásból kiderült, hogy ez bizony nem kis vállalat. Valóban egy olyan területről van szó, amely számos ponton olyan tudást és olyan információhalmazt fog számunkra nyújtani, és nemcsak számunkra, hanem ahogyan elmondták, nemzetközi szinten is a világnak - talán fogalmazhatunk így, de miért ne fogalmazhatnánk úgy, hogy ha angolra le lesz fordítva ez a tetemes mennyiség, hogy a világ számára is -, hogy a mi helyzetünket és a trianoni képet is a maga valóságában tudjuk bemutatni. Mindehhez akkor szeretnék nagyon-nagyon gratulálni.

A kérdésem az lenne, hogy amikor elkészül ez az anyag, és látom, hogy nagyon nagy hangsúlyt fektetnek a kifelé való információközlésre a Facebook-oldalon, a honlapon és könyvekben, konferenciákon, amikor létrejön ez a hatalmas nagy tudásbázis, ez hogyan és mikor tud majd például a magyar oktatás berkeibe jutni? Azon túl, hogy a pedagógusok majd, a lelkes pedagógusok nézegetik, követik a publikációkat, az eredményeket, a konferenciák eredményeit, lesz-e, illetve mikor lesz olyan kapcsolódási pont, amikor ez a tankönyvekben, a segédanyagokban, a magyar pedagógiában meg tud jelenni? Tudom, hogy ez nem az önök feladata, hiszen önök a kutatást választották, hogy ezt tesz le a közös tudásunk asztalára, de gondolom, hogy előbb-utóbb kell valamilyen megállapodásokat vagy valami tárgyalásokat

folytatni annak érdekében, hogy a pedagógusok, a pedagógusképző intézetek, intézmények, az egyetemek is átvegyék ezt a tudást és át tudják ültetni majd a történelemkönyvekbe, különféle ismeretterjesztő adásokba, és gondolom, hogy különféle filmek, dokumentumműsorok és egyéb társterületek is majd fogják tudni hasznosítani. Tehát erre van-e önöknek elképzelésük, illetve nekünk kell-e buzdítani esetleg, mert szívesen megteesszük ezeket a szervezeteket, akár a pedagógusképző intézeteket, hogy már most a részeredményekről is tudjanak naprakészen információkat nyújtani a diákoknak meg felnőtteknek és mindenkinek.

Engedje meg, tisztelt bizottsági elnök úr és a bizottság, ahogy mondta Szávay képviselőtársam, ez volt az utolsó kérdése, hogy mit, mire költenek és hogyan lesz felhasználva -, én azt gondolom, hogy nagyon nagy magyarázatra ez nem szorul, hiszen ahogyan elhangzott, 22 ember vesz részt ebben a munkában és 30 millió forintot kapnak rá. Azért az egész más, én azt gondolom, hogy itt főleg becsületből csinálják ezt, tehát biztos, hogy ezen meggazdagodni nem fog senki sem, ahogyan említették, hogy 30-40 millió forintot sok helyen 2-3-4 ember között osztanak szét, és az gyakorlatilag azt biztosítja, hogy főállásban tudják kutatni azt a témát. Itt pedig, én azt gondolom, a konferenciák szervezése, a publikációk már eleve annyi energiát, pénzenergiát fognak felemészteni, hogy akik ebben a munkában dolgoznak, azok, én azt gondolom, és hadd védjem meg már így őket, hogy ezt nem a pénzért teszik, ez egészen biztos. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük szépen, képviselő asszony. *(Jelzésre:)* Szászfalvi László alelnök úr!

SZÁSZFALVI LÁSZLÓ (KDNP), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen, elnök úr. Szeretettel köszöntöm én is vendégeinket, és szeretnék gratulálni. Ez egy nagyszerű prezentáció is volt és egy nagyszerű tematika is, úgy gondolom, és nagyon jól van összerakva, ennek az időütemezése is, azt gondolom, ha így meg tud valósulni, akkor az nagyon jó és pozitív lesz. Isten ments, hogy én beleszólhatnék ebbe, ráadásul politikusként, meg ráadásul nyilván, aki távol van ezektől a kérdésektől egy picikét, de ugyanakkor nyilván benne is vagyunk mindannyian. Itt csak hangosan gondolkodnék volt vagy jelenleg is még egy picit értelmiségiként. Azt gondolom, hogy nagyon fontos altéma lehetne az egyháztörténeti dimenziója vagy összefüggése ennek. Elnézést, hogy mindig az egyházakkal jövök, de nem tudok menekülni a múltamtól és a jelenemtől. Nyilván itt akár a menekültek összefüggésében is egy óriási téma és meghatározó. Ismereteim szerint vannak rész kutatások ebben, de egy átfogó kutatás lehet, hogy éppen aktuális lenne éppen most, ehhez a szomorú dátumhoz kötve.

Másrészt nemcsak egyháztörténeti vonatkozásai vannak, hiszen egy élő szervezetrendszer gyakorlatilag le lett vagdalva és egy teljesen új életet kellett kezdeni, ennek nyilván vannak a menekültekkel kapcsolatos összefüggései, ez az utódállamok területén újraszervezett vagy újraszervezendő egyházi közösségek életében is meghatározó, vatikáni összefüggéseiről nem is beszélve. De ennek, azt gondolom, teológiai összefüggései is vannak, hiszen a teológia fejlődése, az élő teológia nyilván egy óriási változást vett '20-szal, Trianonnal. Elég itt utalni Tavaszi Sándor és Ravasz László összefüggésére. Tehát azt gondolom, hogy én most teológusként egy picikét nagyon nagy témának tartom és nagyon fontos lenne ezzel foglalkozni, nem tudom, hogy egyáltalán belefér-e az időbe, energiába, pénzbe, stb., stb., de nyilván egy nagyon-nagyon fontos részterület vagy altéma lehetne ennek a nagy egésznek a keretén belül. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm, alelnök úr. Más kérdés, vélemény? *(Nincs jelentkező.)*
Amennyiben nincs, úgy akkor önöké a szó ismét.

Válaszadás, reagálás

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI):
Nagyon szépen köszönöm mindenkinek a kérdéseket és a megjegyzéseket, igyekszem sorrendben válaszolni, először Szávay képviselő úrnak. Nagyon köszönöm a felvetéseket. Azt fontos megjegyezni, hogy az a bizonyos Népszabadság-interjú még azelőtt készült velem, hogy én hivatalosan megkaptam volna ezt a díjat, és az Akadémia titkárságának hangsúlyozott kérése volt, hogy a díjátadó előtt erről ne beszéljek, tehát ez elég hozzávetőleges, ezért szerepel ott ebben nagyon vázlatosan.

A nyilvánosság kérdése, tehát hogy miről számolunk be. Én azt gondolom, hogy mivel itt az adófizetők pénzéről van szó, tehát minden fillérrel elszámolással tartozunk.

A készülő honlappal kapcsolatban, a fejlesztőnk most azt kérte, hogy azt azért ne mutassam meg, merthogy az egyelőre nagyon vázlatos, a menürendszer is, illetve a menürendszer megvan, csak hogy ez abszolút nem a végleges forma, nagyon sokban függ attól, hogy az arculat még milyen elemekkel bővül ki, de ez a trianon100.hu honlapon fönt lesz. Csak nagyon vázlatosan, az összes munkatárs életrajza, fényképe, publikációs jegyzéke, az egyes témakörök részletes leírása, lesz egy adatbázis része. Tehát például nagyon szeretnénk, ha a Kárpát-medencei Trianon-élművek adatbázisa úgy működhetne, hogy kívülről elérhető legyen. Nyilvánvalóan nem tudunk, vagy én nagyon szeretném, ha el tudnánk jutni, de azért vannak kételyeim, jelenleg körülbelül 400 Trianon-élmű van a Kárpát-medencében, ha valaki készítené azt, hogy lefényképezze, elküldje GPS-koordinátákkal, leírással stb., más kívülről is föl tudja tölteni. Ugyanebben a részben szeretnénk megjeleníteni a diplomáciai forrásközléseknek azt a részét, ahol erre mód van, ahogy említettem, bizonyos helyeken ez copyright-jogok miatt nem lehetséges.

Tehát azt mondanám, hogy ez a statikus, illetve részben statikus része a honlapnak, és volna egy olyan része is, amelyik folyamatosan, gyakorlatilag egy blogszerű működéssel tájékoztatna egyrészt a kutatócsoport eseményeiről, és benne lennének a kutatás közben előkerülő halászatok vagy olyan történetek, amelyek nem feltétlenül a nagy narratíva részei, de sok mindent megvilágítanak. Ehhez csatlakozik, hogy szeretnénk egy YouTube-csatornát. Nincs kételyem afelől, hogy megveri-e Kis Grófot nézettségben vagy sem, de mégis azt gondolom, hogy ha évente 3-4 videó fölkerül egyes eseményekről - rövid videó, tehát hangsúlyozom, nem arról van szó, hogy másfél órás eseményeket tegyünk föl, mert azt valószínűleg nem fogja senki megnézni -, de hogy 3-4 perces ismertető az egyes eseményekről, kiadványokról vagy a kutatócsoport egyes tagjairól, ezek be legyenek ágyazva ebbe a honlapba.

Hogy ki állította össze a kutatócsoportot? Én. Ez kicsit úgy zajlott, egyébként meglepő módon kicsit úgy zajlott, mint a „Vakáció a halott utcában” című magyar ifjúsági film, tehát mentem a Történettudományi Intézet folyosóján, és amikor megkérdeztem embereket, hogy akarsz-e velem jönni, akkor jöttek velem tovább. Most nyilván karikírozok, tehát volt egy elképzelésem arról, hogy kik azok a szakemberei az egyes témáknak, akik egyrészt jók. Nyilván, itt nem tagadom, hogy vannak személyes ismeretségek a dologban, de ahogy itt képviselő asszony megjegyezte, nem sokaknak lesz ebből matt dukkójú Bentley-jük. Vannak egyébként olyanok a kutatócsoportban, akiket nem ismertem személyesen, csak a működésük vagy a szakmai működésük alapján úgy gondoltam, hogy van itt helyük. Itt gondolok például Nagy Szabolcsra, hogy egy példát mondjak, a Veszprém Megyei Levéltár munkatársára, akit én korábban nem ismertem, a Székely Hadosztály történetének

abszolút elismert kutatója, és azt gondolom, hogy helye van ebben a csapatban. Tehát nyilván van egyfajta személyesség.

A másik elvárás az, és részben a kutatócsoport neve és a leírás is erre utal, hogy lendület, tehát hogy ne csak a kutatásoknak adjon lendületet, hanem fiatal történészeknek is, tehát van egy életkori elvárás. Nem kell semmi ageizmusra gondolni, vannak idősebb kollégák is a dologban, de alapvetően azért olyanokra kell fókuszálni, akik doktori előtt, doktori közben vagy éppen doktori képzés után vannak, s ez egyfajta láthatóságot biztosít számukra. Tehát a kérdésre röviden válaszolva, ezek személyes, illetve szakmai kapcsolatok alapján jöttek össze.

Az említett őszi összegző konferencia november 24-én lesz. Ez egy workshop a Történettudományi Intézetnek a Jakobinus-termében, ugyanakkor mivel itt ezt egy széles szakmai nyilvánosságnak szánjuk - tehát én nem feltétlenül gondolnám azt, hogy ezt kifelé is meghirdetjük -, ez egy szakmai műhelybeszélgetés lesz. Tehát ez egy viszonylag széles kör, nemcsak a kutatócsoport tagjai és a meghívottak, de ahol Ormos Mária, Tomka Béla, Romsics Ignác és Jeszenszky Géza részvételével lenne egy kerekasztal-beszélgetés az eddigi kutatásokról, és utána pedig az egyes kutatási ágak vezetői, tehát Révész Tamás, Győri Róbert fognak beszélni a saját kutatási témáikról, és utána pedig egy vitára kerül sor. Utána tavasszal pedig tervezünk egy olyat, ahová a Magyarországon és a szomszédos országokban hasonló témákkal foglalkozó kollégákat hívjuk meg, természetesen olyanokat, akikkel úgy gondoljuk, hogy lehetséges ilyen témában a párbeszéd.

A Zeidler tanár úr által szerkesztett magyar békedelegáció naplója kiadványsorolási problémák miatt, és nem titkolom, itt rettenetes tördelési feladattal állunk szemben, tehát két párhuzamos szöveget kell futtatni, úgy, hogy a lábjegyzeteik nagyrészt közösek, mert nagyrészt ugyanazokról az eseményekről szólnak, de mégsem teljesen ugyanazokról tehát ezt nem is mondom el, hogy a kiadványcsoport vezetője, aki egy igazán kitűnő szakember, mit mondott, amikor először jelentünk nála, tehát ez egy nagyon komoly feladat. A szöveg 90 százalékban megvan, tehát a jegyzetelés, a lábjegyzetelés 90 százaléka megvan, ez zajlik jelenleg. Decemberben a kézirat a szerkesztőkhöz kerül, és onnantól pedig az InDesign tördelőprogramon múlik minden, tehát hogy hogyan képes megbirkózni azzal az adattömeggel. Igen, egyébként Zeidler tanár úr tagja ennek a kutatócsoportnak.

Amit a nyilvánosságról mondott, abban teljes mértékben igaza van, tehát itt egyrészt a Facebook nyilvánosságát inentől fogva, amikor beindulnak az események, kiadványok jelennek meg, cikkek jelennek meg, ezt abszolút intenzívebben szeretnék kihasználni, említettem a YouTube-csatornát. Nagyon fontosnak tartom, és ez részben képviselő asszony kérdésére is válasz, amit nagyon szépen köszönök, hogy a történettudományi népszerűsítő sajtóban is megjelenjünk, tehát azt gondolom, hogy Rubicon, BBC History, a Múlt-korban megjelenjenek olyan cikkek, esetleg a komoly, nagy tanulmányok egyszerűsített változatai, vagy egyszerűen az ezekre a célokra készült cikkek.

Nyilvánvalóan nem vállalhatjuk föl a tanártovábbképzés munkáját ebben a kérdésben, de azt gondolom, a csoport minden tagjában van nyitottság arra, hogy ha meghívunk minket, hogy rendhagyó osztályfőnöki órát tartunk a nemzeti összetartozás napjára, hogy akkor elmenjünk. Igazából azt gondolom, hogy bizonyos értelemben ez a kötelességünk is.

Ez a sorrend, a négy pillér - valóban ezt abszolút jól látta a képviselő úr -, ez részben időrend is. Az első és az utolsó mindenképpen, a második és a harmadik témában már várunk részeredményeket 2018 elejétől. Mindig van egy kicsit unalmas tudományos futama a dolognak. Tehát lesz a konferencia, ha megtartjuk, akkor kizsaroljuk a résztvevőkből az írásbeli hozzászólásokat, persze mindig késik valaki, és

akkor megpróbáljuk egy szoros szerkesztéssel, mert azt gondolom, hogy egymás mellé dobáljunk szövegeket, annak nem biztos, hogy van értelme és nem biztos, hogy minden konferenciaszöveg megfelelő tanulmány, de hogy egy gyakorlatilag önálló kötetként is értelmezhető dolgot fölmutassunk, ezek 2018-2019-től indulhatnak el.

Nem minden név szerepel, tehát a kutatócsoport nem minden tagja szerepelt névvel, mert azt gondoltam, hogy nincs olyan rettenetes értelme mindenkit felsorolni, nem azért, merthogy ez valamiféle sorrend lenne, csak egyszerűen az emberi befogadóképességnek is vannak határai, ugyanakkor azt is mondanám, hogy nemcsak ez a 22 ember fog föllépni a különböző rendezvényeken. Tehát itt vannak olyan specialistái az egyes kérdéseknek, és akkor itt utalok az egyháztörténet témájára, tehát a Trianonban elszakított katolikus egyházkormányzat kérdése egy elképesztő történet. Gyakorlatilag '90 után zárul ez le, vagy még tulajdonképpen akkor sem, tehát hogy az egyes apostoli adminisztratívák stb., a Vatikán mibe megy bele, mibe nem, ez egy elképesztően szerteágazó kérdés. Kissé kevésbé bonyolult, de azért nem kevésbé bonyolult a református egyházkormányzat kérdése is az elszakított részekén, és itt, a menekültek kérdésében, azt gondolom, hogy fontos történet, mondjuk, a zsidó felekezet felbukkanása is. Kik ezek a menekültek? Igazából nem nagyon tudjuk. Tehát foglalkozásilag vannak egyes felmérések, de mindnyájan ugyanarra a 40 oldalas, magyar Országos Menekültügyi Hivatal tájékoztatójára vagyunk hivatkozva, aminek nem tudjuk, hogy hol vannak a forrásai. Az Országos Menekültügyi Hivatal forrásai elvesztek, tehát mindent vagy alulról, a szolgabírói hivataloktól fölfelé kell rekonstruálnunk, vagy fölülről, tehát a Miniszterelnökségre és a Belügyminisztériumba küldött átiratokból, de ez egy hallatlan fontos kérdés, amiben vannak a katolikus egyháztörténetből is. Én nagyon bízom benne, már beszéltünk erről, tehát most ha ez a jegyzőkönyvbe kerül, akkor talán nem fog megverni engem, Fejérdy András kollégámmal beszéltünk erről, a zsidó témában Novák Attila kollégámat kértem meg, hogy segítsen nekünk, a református témában egyelőre neveim vannak, tehát hogyha alelnök úrnak vannak tippjei, akkor azokat nagy szeretettel fogadom. Ezzel csak azt szeretném mondani, hogy ennél szélesebb kört szeretnénk elérni szakmailag is, tehát ez nemcsak a 22 ember önálló története.

A pénz abszolút jogos kérdés, és én nem érzem kínosnak, tehát nagyon szépen köszönöm, hogy feltette a képviselő úr, ugyanakkor a megvédést is köszönöm, de nem érezném, hogy ez kínos lenne. Azt kell látni, hogy a 30 millió forintnyi támogatásból az Akadémia levesz 6 millió forintot rezsire, tehát eleve 24-ről indulunk. Itt ebben vannak bérjellegű költségek, az enyém, a Csabáé, vannak vállalkozási szerződések, vannak megbízási szerződések, vannak utazási költségek, és itt vannak különböző jogdíjak is, amikre nem nagyon szoktak gondolni, de ahhoz, hogy a külföldi levéltárakban fénymásolni lehessen, ezért fizetni kell, és a közlésért is fizetni kell, és ebben vannak benne a kiadványok költségei. Az Akadémia nagyon szoros elszámolással működik. Ez egy irtózatoss méretű Excel-táblázat, tehát én nem látok pénzt, nem rendelkezek a számla fölött, sajnos, hanem van egy nagyon kompetens gazdasági apparátus erre az Akadémián, akiknek egyébként nagyon hálás vagyok, mert részben a pályázatot is ők segítettek összerakni, mármint az anyagi részét. Úgyhogy itt egy nagyon szigorú elszámolás van, ahol természetesen, ha megjelöljük a célokat, akkor ők elmondják, hogy ez belefér-e vagy sem, tehát ez nagyjából így fest. Azt hogy belefér-e vagy sem, azt úgy értem, hogy akár jogilag is, tehát hogy jogilag ezt szabad-e, nem szabad.

Azt hiszem, nagyjából ennyi. Nem tudom, hogy válaszoltam-e a kérdéseikre, képviselő asszony, képviselő úr, alelnök úr.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Szávay képviselő úr!

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen. Csak egy rövid megjegyzésem hadd legyen, hogy ha már itt a négyből három történelmi egyházat végigvettünk, akkor hadd kérjem, hogy azért mi, kisszámú evangélikusok se maradjunk ki ebből a történetből. Köszönöm szépen.

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI): Éreztem, tehát abban a szent pillanatban, amikor kimondtam, éreztem. Elnézést kérek. Valószínűleg a szárszói református táborban az evangélikusokkal vívott öldöklő focimeccsek hatása miatt, ez egy gyerekkori trauma, tehát valószínűleg emiatt mulasztottam el, elnézést kérek.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Van-e még, maradt-e még valakiben kérdés vagy vélemény az elhangzottakkal kapcsolatban? *(Nincs jelentkező.)* Amennyiben nincs, úgy nagyon-nagyon szépen köszönöm Ablonczy Baláznak és Zahorán Csabának ezt a tájékoztatót. Talán mondhatom azt, hogy a bizottság nevében vagy a jelenlévők nevében is majd érdeklődéssel figyeljük az elkövetkezendő években a tevékenységüket és a kutatási eredményeket. Jó munkát kívánunk ehhez és sok sikert! Megtisztelő volt számunkra, hogy megtudhattuk az elképzeléseiket és ezt a kutatást. Köszönöm szépen.

ABLONCZY BALÁZS történész, tudományos főmunkatárs (MTA BTK TTI): Mi is köszönjük szépen.

Egyebek

A második napirendi pontot lezárva áttérnék a harmadik napirendi pontunkra, az egyebekre, amelyben egy-két rövid tájékoztatást kell adnom a bizottság tagjainak. Nem terveztük, de a következő bizottsági ülésünket november 7-én, azaz jövő hét hétfőn, 11 óra 30-kor tartjuk. Váratlan és gyors megkeresést kaptunk - egyébként szoktunk ilyet - a Külgazdasági és Külügyminisztériumból, nagykövetjelölti meghallgatásra kerül sor a plenáris ülést megelőzően. 10 órakor előttünk a Külügyi bizottság ül, így ez a 11 óra 30-as időpont adódott.

El kell még mondjam a nagykövetjelölti meghallgatással kapcsolatban, hogy a Külügyminisztérium egy új eljárásrendet dolgozott ki, és a nagykövetjelölti koncepció anonimizált formában elküldhető a bizottság tagjainak, tehát nem kell papíralapon olvasgatni a titkárságunkon, hanem ezt elektronikus levélben tovább tudjuk önöknek küldeni, egyedül a jelöltek életrajza lesz a jövőben is minősített adat.

Balog Zoltán miniszter úr éves meghallgatására november 15. volt betervezve, miniszter úr tájékoztatott, hogy időközben ez az időpont nem megfelelő, majd lesz egy új időpont, ezt még nem tudom. Illetve Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter is jelezte, hogy az előzetesen megadott időpont, amelyről a múltkori bizottsági ülésen tájékoztattam önöket, ez nem megfelelő, és az általa adott lehetőségekből még mindig a legkedvezőbbnek december 21-e tűnik. Nagy valószínűséggel az már ülészakon kívüli időszak lesz, egyeztetünk még önökkel is, hogy mennyiben alkalmas ez az időpont. A lényeg, hogy jövő hét hétfőn nagykövetjelölti meghallgatásra kerül sor fél 12-kor.

Kérdezem a bizottság tagjait, hogy van-e kérdés, hozzászólás? *(Jelzésre:)* Szávay képviselő úr!

SZÁVAY ISTVÁN (Jobbik): Köszönöm szépen. Nekem két dolog lenne az egyebekben, mind a kettő elnök úrhoz szól. Az egyik az lenne - itt most nem akartam

a múltkorival ellentétben a pozitív zárszó után még hozzászólni a horvátországi témában -, annyi megjegyzésem lenne vagy kérésem elnök úr felé, tudván azt, mert erről magunk is sokat beszélgettünk, hogy tényleg mennyire tragikus ez az elképesztő ellentét, ami a horvátországi magyar közösséget feszíti, és tudom, hogy ebben egyetértünk, hogy ennek a csillapítására kellene törekedni, és ezért is nagyon örülök, hogy elnök úr a zárszavában is ennek a fontosságáról beszélt, mármint az ároktemetések fontosságáról.

Nekem annyi felvetésem lenne, nem feltétlen csak elnök úrhoz, hanem kormánypárti képviselőtársaimhoz is ezzel kapcsolatban, hogy amennyiben önök ezt, nem is mondom, hogy valóban így gondolják, mert tudom, hogy így gondolják, akkor majd velem együtt emeljék fel a szavukat az ellen, hogy a Magyar Egyesületek Szövetségét most kirekesztette a kormányzat a Magyar Állandó Értekezletből, ami ellentmond a Magyar Állandó Értekezlet eddigi szabályzatának és alapelveinek, hiszen a HMDK eddig úgy volt tagja a Magyar Állandó Értekezletnek, hogy nem volt parlamenti mandátuma, most pedig a MESZ-nek nincs parlamenti mandátuma, és mégsem kaptak meghívást a Magyar Állandó Értekezletre. Az, hogy az egyik horvátországi magyar szervezet nem fog a legmagasabb magyar egyeztető fórumra meghívást kapni, úgy gondolom, hogy az nem az ellentétek oldása irányába vezet, én ezt semmiképpen sem tartom egy helyes lépésnek a nemzetpolitikai kormányzat részéről. Azt javasolnám, hogy amennyiben ezt önök is így gondolják, akkor azt a megfelelő helyeken mondják el, én a magam részéről ezt meg fogom tenni.

A másik pedig, hogy a múltkori bizottsági ülésen - itt most utánanézttem direkt a jegyzőkönyvben, örülök, hogy megérkezett -, elnök úr meglehetősen félreérthetően vagy több módon érthetően fogalmazott azzal kapcsolatban, hogy mibe kell nekünk vagy milyen módon bebeszólnunk Szlovákia ügyeibe az ottani magyar közösséggel kapcsolatban. Ez tényleg nem volt teljesen egyértelmű, én ebből azért nem a megfelelő következtetést vontam le, amit utána szóvá is tettem, ezt sajnálom, úgyhogy ezzel kapcsolatban szeretném elnök urat megkövetni. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Félreérthető voltam a múltkori bizottsági ülésen, ezt elismerem, utána reagáltam az ön hozzászólására még itt a bizottsági ülésen, mindenesetre köszönöm szépen.

Az ülés berekesztése

Van-e még az egyebekben más kérdés, hozzászólás? *(Nincs jelentkező.)* Amennyiben nincs, úgy a bizottsági ülést bezárom, hétfőn találkozunk. Köszönöm szépen a munkájukat.

(Az ülés befejezésének időpontja: 11 óra 59 perc)

Pánczél Károly
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Bihariné Zsebők Erika